

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

OKTOBER 1931

MORGONBRIS

AVLYSSNAR
TIDENS STÄMMOR

N:r 10 Årg. 27

Pris 25 öre

**Till
god**

husmanskost

hör

Tre Ess

Smakar Som Smör

Sexualhygienisk rådfrågningsavdelning i Morgonbris.

En av landets främsta kvinnoläkare
medverkar.

*Under adress Morgonbris' re-
daktion, Upplandsgatan 1, Sthlm,
kan ställas personliga frågor i de
fall, där råd äro särskilt påkal-
lade. De svar, som kunna bli av
allmänt intresse, publiceras i
tidningen.*

Pristävlan om

filmmanuskript.

Socialdemokratiska partistyrelsen inbjuder
alla intresserade till deltagande.

Socialdemokratiska partistyrelsens verk-
ställande utskott har beslutit att till nästa

Några nya, goda böcker!

Alfred Kämpe: Den röda instinkten.

Noveller (136 sidor). Eris häft. 1: 50, inb. 3: 25.

Eva Årads: Triumfatorn.

En tidssatir. En bok som borgarpressen sökt tiga ihjäl. Pris häft. 4: -, inb. 6: -.

Frid Nordin: Ådalen.

Blödsåden i Lunde i ord och bild. 2:a uppl. Pris 60 öre.

Ivan Faludi: Kung Alkohol i kriget.

En säregen krigsbok. Pris 50 öre.

Thomas More: Utopia. Idealstaten.

Förord av Dr Alf Ahlberg. Pris häft. 3: 75, inb. 5: 25.

Genom bokhandeln, våra kommissionärer eller från

FEDERATIVS, Stockholm 1.

Birkagårdens folkhögskola

STOCKHOLM

Vinterkurs 1 nov.—5 maj.

Ämnen: Samhällslära, historia, etik, psykologi, kemi, svenska, matematik, engelska m. m.

Stockholms bildningsmöjligheter: muséer, teatrar och bibliotek utnyttjas.

Stipendier. Prospekt sändas. Förfrågningar besvaras.

Rektor **Gillis Hammar. Karlbergsvägen 86.**

OSTLIND & ALMQUISTS

**NYA
MODELL
N:O 20**

*"Det bästa instrumentet bland dem
jag provat i samma prisläge."*

HUGO ALFVÉN.
Vänd Eder för närmare upplysningar till

FÖRENADE
PIANO- & ORGELFABRIKER
ARVIKA

års valrörelse låta utarbета en ny propa-
gandafilm. För att ge alla dem, som äro
intresserade för att skapa en möjligast
verkningsfull film i socialdemokratins
tjänst, tillfälle att få sina idéer om den
rätta beskaffenheten av en dylik film prö-
vade, har partistyrelsen beslutit utlysa en
pristävlan om det bästa filmmanuskriptet.

Filmförfattarna hava full frihet beträf-
fande ämnesval, utformandet av filmen,
huruvida filmen skall återgiva bilder, tag-
na direkt ur verkligheten, eller bilder, in-
spelade av skådespelare.

De enda krav som uppställas äro, att fil-
men skall vara propagandistisk och ve-
derhäftig, att den alltså icke på vederhäf-
tighetens bekostnad får förenkla proble-
men, som den behandlar.

Manuskripten skola insändas till Parti-
styrelsen, Barnhusgatan 1, Stockholm, se-
nast den 1 december 1931.

Tre pris komma att utdelas: ett första
pris å 500 kronor, ett andra å 300 kronor
och ett tredje å 100 kronor.

Manuskriptet, som partistyrelsen önskar
köpa för filmning, betalas efter överens-
kommelse, även pristagarnas.

Författarens namn bör icke var angivet
å manuskriptet utan bifogas i förseglat
kuvert, som icke brytes förrän prisbedöm-
ningen ägt rum.

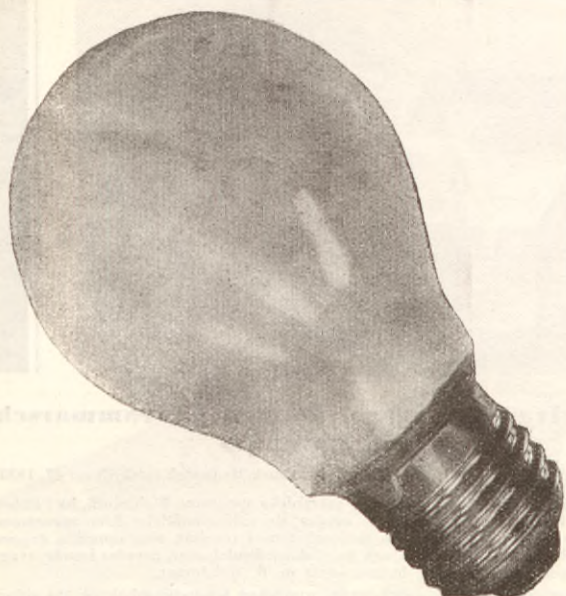
Filmens längd bör icke underskrida 1.200
meter och icke överskrida 1.500 meter.

Gift Er aldrig

förrän Ni besökt vår utställning av
Möbler, Mattor, Gardiner.
(Stockholms största.)

Bröderne Ljunggren

MALMSKILLNADSGATAN 15

lampan som gör glad

Ljuset har en
sällsynt för-
måga att glädja. Den
kulna hösten och den
långa, mörka vintern te sig för
sinnet gladare i välupplysta ar-
betslokaler och hem. LUMA-lampan är
en källa till ökad arbetsglädje och hem-
trevnad, ty den lyser väl, håller länge och är billig.
I storlekarna 10, 15 och 25 watt kostar

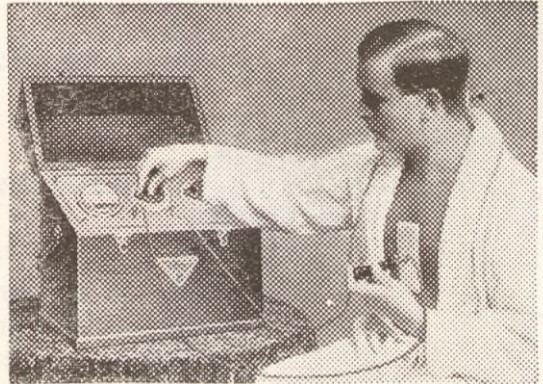
L U M A 85 öre

den kooperativa lampan

Husmödrarnas bankräkning

I hushållskassan har man i allmänhet medel för att täcka de närmaste dagarnas utgifter, dels också medel för att verkställa betalningar, som skola göras först om någon vecka eller ännu längre fram. Denna senare del av hushållskassan lämpar sig för insättning på sparkasseräkning. Där äro pengarna i säkerhet, där förränta de sig, där äro de lätt disponibla

**STOCKHOLMS
ENSKILDA BANK**

"Den galvaniska svagströmmen på frammarsch i hela Europa"

skriver en av Sveriges mest bekanta läkare i Nordisk Medicinsk tidskrift nr 47, 1930.

Flera svenska läkare som prövat den galvaniska apparaten Wohlmut, ha i likhet med många läkare i övriga Europa uttalat sin tillfredsställelse över apparatens funktion, dess enkla skötsel och sin belåtenhet med resultat, som uppnåtts genom dessa behandlingar vid reumatism och kroniska ledsjukdomar, nervösa besvär, svaghetstillstånd, neuralgier, ischias, förlamningar m. fl. sjukdomar.

Med varje apparat följer en av 12 läkare utarbetad behandlingsbok på 364 sidor, vilken kan erhållas till påseende under 10 dagar. Vid rekvisition bör Ni insända uppgift om vilken sjukdom Ni lider av och ålder. Vi tillsända Eder boken utan någon kostnad och önskar Ni vidare upplysningar, stå vi gärna till Eder tjänst därmed. Tusentals uttalanden föreligga om den galvaniska strömmens välgörande inverkan på organismen från personer, som varit i tillfälle att använda Wohlmutapparaten.

Rekvirera omgående behandlingsboken eller gör oss ett personligt besök.

WOHLMUTH-CENTRALEN

KUNGSGATAN 30, STOCKHOLM. Telefon: 109 58, 112 17, 112 37

Sänd mig kostnadsfritt till påseende Eder av 12 läkare utarbetade behandlingsbok. Jag förbinder mig att efter 10 dagar returnera densamma till Eder.

Namn
Titel
Adress
Sjukdom Alder

Ruskvädret säger ifrån...

Det är tid att kläda sig varmare, och det känns egentligen ganska behagligt att krypa i ulstern och ett par härliga TRETORN "Everdry", "Everchie" eller "Evergood" — allt efter tycke och smak. Finnas med spänne, tryckknappar eller dragkedja, tricot- eller yllefodrade, i höjder från 16 till 20 cm.

TRETORN
Ytterskor

"... det finns inga bättre"

231

Erhållas i varje välsorterad affär i branschen.

Levereras av bryggerier och vattenfabriker.

till morgongröten

hör en mesosismörgås,
men det skall vara

**Jämtlands
Mesost**

Den rena, svagt söta
smaken sätter "piff"
på gröten

I alla
Matvaruaffärer

Läs Örebro-kuriren

Snabb och välunderrättad.
Uppmärksam och spridd
långt utanför länsgränserna.

*E*dra mest kritiska gäster

komma att uppskatta att Ni
bjuder dem på Gevalia-bland-
ning.

Dess väl avvägda samman-
sättning av de yppersta kaffe-
sorter, dess omsorgsfulla rens-
ning och rostning och, som
resultat därav, den utsökta
aromen, gör varje kopp kaffe
till en sann njutning.

Men ej nog därmed. Det sätt
på vilket Gevalia-blandning
är förpackat bidrager även
till att ställa det i särklass —
att öka dess popularitet.

GEVALIA BLANDNING

är nämligen förpackat enligt en metod, som uppfyller de strängaste krav på hygien. Paketeringen sker i helautomatiska maskiner, som stå i direkt förbindelse med rosteriet. I stället för påsar användas kartonger, vilka tillslutas hermetiskt och därigenom skydda kaffet mot förorening och bevara dess utsökta arom. Den röda kartongförpackningen med Gevalia-märket giver Eder garanti för kaffets kvalité samt att detsamma alltid är lika utsökt gott. Därest Eder handlande ej för Gevalia-blandning, bedja vi Eder vänligen tillskriva oss, så anvisas inköpskälla.

VICT. TH. ENGWALL & C:O,

KOMMANDITBOLAG SVEN ENGWALL GEFLE

H. M. KONUNGENS HOVLEVERANTÖR

En av årets STORA NYHETER

på bokmarknaden är

**Nordiska muséets
och
Skansens Årsbok**

... »en sprittande livfull och omväxlande årsbok, läsvärd och läsbar för varjom och enom...»

St. Dagblad.

»Årsbokens innehåll företer en utomordentligt fängslande blandning av ämnen och fakta...»

Sv. Dagbladet.

166 illustrationer, därav en försättsplansch i färg.
Pris 5:— kr. Till salu i alla boklädor.

GRATIS till alla medlemmar i Skansenföreningen.

Årsavgift 10:— kr.,
i landsorten 5:— kr.

Postgiro 51150.

Telefon 713 10.

SUNT FÖRNUFT

■ Opolitisk tidskrift i ekonomiska och sociala spörsmål, utgives av Skattebetalarnas förening med åtta nummer om året, därav ett stort och rikt illustrerat julnummer. I varje nummer behandlas även olika hemekonomiska frågor.

■ Föreningen har därjämte inrättat en särskild **Budgetbyrå** för rådgivning i hem- och familjeekonomiska spörsmål, dit medlemmar utan kostnad kunna hänvända sig vid behov.

VARJE BIBLIOTEK

eller studiecirkel kan efter rekvisition från Skattebetalarnas Förening erhålla tidskriften gratis.

VARJE MEDLEM

av föreningen erhåller tidskriften utan särskild prenumerationsavgift. Medlemsavgift fem (5:—) kronor.

Skattebetalarnas Förening, Stockholm 16

Postgiro 565

NYA ELEVHEMMET

Arbetande kvinnors skola

som ingen annan är **FOLKHOGSKOLAN**. Västerdalarnes Folkhögskola, MALUNG. Genomgås ofta av industriarbeterskor, affärsanställda, tjänarinnor m. fl. Allmänbildande folkhögskoleämnen samt husmodersutbildning (matlagning, dukning, servering, bakning, konservering, o. s. v.) vävning, sömnad, kvinnlig hygien och barnvård m. m.

I och II (högre) årskurser. Manlig folkhögskola pågår samtidigt. Nya elevhem. Härlig Dalanatur. Låga kostnader. Höga stipendier o. friplatser. Ill. prosp. o. alla upplysningar gratis fr. föreståndaren.

Rektor **Gunnar Furulund**, Malung. Tel. 32 a.

MORGONBRIS OKTOBER- NUMMER

innehåller:

Hur värdesätter arbetaren själv sitt arbete, uttalanden av Axel Svensson, Verner Karlsson, Per Bergman och G. O. Strand.

Sven G. Strand: Nedrustningskonferensens ansikte.

Kaj: Massans teater.

Wildgans: Rallarkokorna. En kvinnogärning vid banbygget.

Astrid Forsberg: I fru Soris privata förlösningshem.

John O. Ericsson: Skymten.

Är repet lösningen?

Nya vägar — nya medel.

Vera von Kræmer: Mödrar—Döttrar.

Margareta Berg: "En ovälkommen jubilerar".

Hur skall storstadsbon bo?

Skotten i Stora skuggan.

B. M.: Hem för hemlösa.

Nya möbler.

MORGONBRIS

Tidning för den socialdemokratiska kvinnorörelsen.

Utgives av styrelsen för Sveriges Socialdemokratiska Kvinnoförbund.

Redaktör: Signe Vessman.

Redaktion och expedition: Upplandsgat. 1, 3 t., Stockholm. Tel. 188 86. Postgiro n:r 50196. För annonserna tel. V. 158 38 och 188 86.

Prenumerationspris: Helt år kr. 3:—; lösnnummer 25 öre. Prenumeration sker på posten.

Annonspris: 40 öre pr mm.

Eldbegängelsen

vinna med varje dag erkännande i allt vidare kretsar som den bästa formen för förvandlingen av de avlidnas stoft. Närmare upplysningar om eldbegängelsen lämnas avgiftsfritt å

Svenska Eldbegängelseföreningens (S.E.F:s) **Stockholmsavdelnings Byrå**, Sveavägen 25, 2 tr. (hiss),

vid personligt besök eller pr telefon Norr 22 80, vardagar kl. 10—4. Lördagar och helgdagsaftnar kl. 10—2.

Inträdesavgiften är: **för i begravningskassa inskr. 5 kr., för andra 10 kr. Årsavgift förekommer icke.**

Föreningen utg. egen tidskr. »Ignis», oombärlig för alla eldbegängelsevänner. Sändes franko Kr. 1: 50 pr helår.

En populär agitator. Det socialdemokratiska partiets kvinnliga sekreterare, fru Hulda Flood, som är synnerligen omtyckt i bygderna, har inlett sitt nya arbetsår med en turné i Ångermanland. Om sina vidare planer berättar hon själv på sidan 29.

"Ledmotiven för den moderne företagaren måste vara förutseende och anpassning. Inom det enskilda företaget och inom varje industrigrän har tidshushållningens idé i princip segrat över hela linjen. Under den stigande konjunkturen måste varje producent noga följa marknadens utveckling och anpassa produktionen efter det ekonomiska läget. En ingående känedom om de månatliga förändringarna av produktionen och lagerställningen inom industrin ifråga är av största värde i detta sammanhang. En utveckling av den industriella statistiken är därför ett viktigt led i strävandena att mildra konjunkturvåxlingarnas skadliga verkningar.

Under den fallande konjunkturen gäller det, att en snabbt genomförd produktionsinskränkning, nedläggning av oräntabla tillverkningar och omedelbar avskrivning av lidna förluster bidrar till att jämviktsläget återställas utan onödigt dröjsmål.

Det är knappast förvånande, att arbetarna i ännu högre grad än företagarna ägna mer intresse åt det faktiska läget än åt utvecklingstendenserna. De tre eller fyra årtionden, som föregingo världskriget medförde för arbetarna en vinning av allra största vikt: det fastlades en undre gräns på löneskalen, och det var detta minimum, som arbetarorganisationerna först och

**TID!
TEMPO!
ARBETE!!**

HUR ARBETARNA BERÄKNA SINA LÖNER

främst sågo som sin uppgift att upprätthålla. I och med att det ekonomiska framåtskridandet höjt nationalinkomsten och utjämnt inkomstfördelningen, har detta begrepp börjat förlora sin betydelse, men lönepolitiken bygges icke desto mindre på den gamla grunden. Det är delvis denna traditionalism, som ibland fört till en lönepolitik, som endast beaktar de omedelbara fördelarna, men blundar för de ekonomiska sammanhangen på längre sikt. En sådan lönepolitik har otvivelaktigt verkat skärpande på konjunkturvåxlingarna.

Även för arbetarorganisationerna borde ordet anpassning bli lösenordet. Frågan är, om icke mycket kunde vinnas genom avtalsperiodernas förkortning, varigenom lönenivån liksom räntnivån utan större fördröjning kunde anpassa sig till konjunkturer. Under den stigande konjunkturen böra lönerna följa de stigande kapitalvinsterna i spåren och därmed dämpa kapitalbildningens alltför snabba tillväxt; men man måste då också göra klart för sig, att detta medför en relativ avsaktning av det genomsnittliga framåtskridandet. Det innebär med andra ord, att morgondagens stigande behov icke i fullt lika stor utsträckning begränsa dagens behovstäckning.

Under den fallande konjunkturen böra lönerna likaså hastigt reduceras, varigenom de fallande produktionskostnaderna framkalla ny företagsamhet och minskning av arbetslösheten. En sänkning av penninglönen, som lämnar reallönen ograverad, torde som regel medföra en så pass hastig konjunkturförbättring, att arbetarna på kort tid inkassera en vinst på en lönepolitik i anslutning till detta program. Ett resonemang, som utgår ifrån, att det framförallt gäller att hålla allmänhetens köpkraft vid makt grundar sig på en oriktig förutsättning; konjunkturörelsen är primärt betingad av utbudet, av företagsamheten, och endast i andra hand av efterfrågan, av konsumtionen. I längden leder den rörliga lönepolitiken till en absolut stegring av den totalt, under en lång följd av år, utbetalade lönesumman, ty arbetslöshetsperioderna bliva därigenom kortare och totalproduktionen större."

Detta uttalande, som under den nuvarande ekonomiska krisen, vars börda arbetsgivarna äro benägna för att vältra över på arbetarna, äger en alldeles särskild aktualitet, återfinnes i den i dagarna av Kooperativa förbundets välskötta förlag utgivna boken Ekonomiskt framåtskridande och ekonomiska kriser. Författare är fil. d:r Johan Åkerman.

En överraskande arbeterskerekrepresentation. På "textils" nyligen avslutade kongress märktes inte mindre än 49 kvinnliga ombud

Fackföreningsmöte. Votering om en ny avtalsbestämmelse.

— Vad säga nu arbetarna själva om denna karakteristik av deras lönepolitik. Vad är avgörande för dem vid deras värdesättning av sina arbetsprestationer?

Morgonbris har fört frågan vidare till några av de stora fackförbundens ledande män: landsorganisationens sekreterare Per Bergman, metallarbetarförbundets sekreterare Axel Svensson, kommunalarbetarförbundets kassör Verner Karlsson och pappersindustriarbetarförbundets förtroendeman G. O. Strand. De svara:

Per BERGMAN:

Fackorganisationerna sakna ej förståelse för nödvändigheten av "anpassning" efter de ekonomiska förutsättningar som råda. Frågan är dock om fackorganisationerna ensamma skola bära med denna anpassning förenade bekymmer. Om herrar nationalekonomer finner att något brister i detta fall på arbetaresidan, borde de även söka taga reda på orsaken härtill. För att kunna anpassa sig efter vad en viss situation kräver, är det nödvändigt att intimt känna innehållet i denna. Så länge som arbetareorganisationerna förvägras tillgång till intimare kännedom rörande företagets ekonomiska och andra förutsättningar, är och förblir det förebråelser i onödan, att som herr Åkerman anklaga fackorganisationerna för traditionsbundenhet och därav följande brist på anpassningsförmåga. Det är säkert riktigt, att vad som i detta fall brister kan ha en skärpande inverkan på konjunkturväxlingarna, men att så blir fallet hör nog oskiljaktigt samman med det ekonomiska system, som undanhåller arbetareparten den nödiga översikten över näringslivets förutsättningar.

Axel SVENSSON:

Det är svårt att veta vad författaren egentligen syftar på, när han talar om en undre gräns på löneskalan. Är det avtal med minimilöner, med normallöner, med veckolöner som avses, eller är det ackordsavtal?

Inom metallindustrin — såväl järnbruk som verkstäder — finns s. k. minimilöneavtal. I verkstadsavtalet är den genomsnittliga minimilönen för yrkesarbetare c:a 77 öre, men förtjänsten cirka 135 öre; för grovarbetare resp. 67 och 115 öre. Det är således en stor skillnad mellan minimilönen och den utgående förtjänsten, vilken förtjänst upp-

kommer genom högre utgående timlön och arbete på ackord. Undantag kunna göras från minimilönen för de som genom ålder, sjukdom eller vanförhet fått sin arbetsförmåga nedsatt. Dylika minimilöner torde man således icke med rätt kunna påstå att de verkat skärpande på konjunkturväxlingarna.

Minimilönerna hava tillkommit för att skydda och hjälpa den svaga och sämst ställda arbetaren och åt honom skaffa ett visst existensminimum. Många äro nämligen de arbetsgivare, som icke själva se någon gräns för sin strävan att betala låga löner.

Författaren ställer frågan: "Huruvida icke mycket kunde vinnas i fråga om lönernas anpassning genom avtalsperiodernas förkortning?"

Avtalsperioderna hava på sista tiden varit ett till två år. Att avtalen i vissa fall prolongerats tyder väl på att intet särskilt inträffat som motiverat en uppsägning. Kortare avtalsperioder än ett år torde författaren väl ej avse. Mot korta avtalsperioder brukar anföras det motivet, att ett avtals utlöpande alltid oroar marknaden och således verkar produktionshämmande. Arbetskonflikter kunna också utbryta. Det torde väl vara uteslutet att avtalsrörelserna kunna ordnas så smärtfritt som författaren synes avse, så länge som många arbetsgivare hysa den meningen att arbetslösheten böra undergå en kraftig sänkning. Man talar om 1913 års nivå o. s. v. Produktionsfaktorn arbetet skulle således icke få någon del av den höjda nationalinkomsten, som blivit resultatet av arbetets insatser på olika områden.

Den nuvarande "ekonomiska ordningen" i samhället — som närmast liknar ett kaos — är långt ifrån tillfredsställande för det stora flertalet av befolkningen. Det är därför som författaren av angivna bok och många med honom diskutera medlen och möjligheterna för att nå en ekonomisk ordning i samhället, som garanterar ett jämt framåtskridande utan förödande kriser. Den ekonomiska forskningen bör väl utvecklas dithän, att den kan giva en säker ledning för detta framåtskridande.

Min mening om den nuvarande produktionsordningen sammanfaller med vad den socialistiska internationalen uttalade på sin nyligen hållna kongress i Wien, nämligen: "att en planmässig utformning av världshushållningen måste träda i stället för den kapitalistiska produktionsformen."

(Forts. sid. 29.)

Nedrustningskonferensens

"Regeringarna komma att göra vad folken vilja. Om folken vilja avrustning, kunna de få den."

Arthur Henderson.

Nedrustning eller inte — det är frågan. Avrustning kan det inte bli tal om. Inte ännu.

Vid varje försök att bedöma den till början av nästa år sammankallade allmänna nedrustningskonferensens utsikter gör man klokt i att till en början göra denna begränsning. När konferensen — som ofta sker — får heta avrustningskonferens, då är kanske avsikten god men resultatet mindre gott: att lova mer än det finns rimliga möjligheter att hålla är en olämplig och kanske också ödesdiger taktik.

Efterkrigsutvecklingen har på det avgörande området nått fram till en punkt, som i bästa fall kan bli en vändpunkt. Den 2 februari 1932 börjar försöket att

ger emellertid ett annat resultat. När det talas om den allmänna nedrustningens definitiva bankrutt, göres bokslutet innan alla posterna äro införda i huvudboken. Ja, det slarvas överlag med bokföringen. Ty redan nu ha vi rätt att anteckna vissa positiva vinster. Nationernas förbunds hittills utförda arbete, främst inom den förberedande nedrustningskommissionen, har resulterat i att principerna och metoderna för nedrustningen i stort sett sett klarlagts och utformats. Och det är inte något dåligt resultat. Samtidigt ha en rad internationella överenskommelser, Locarnoavtalen, Kelloggpakten, fakultativa klausulen, generalakten och andra, bidragit till att

Franrikes utrikesminister M. Aristide Briand.

Nedrustningskonferensens ordförande, det engelska arbetarpartiets ledare Arthur Henderson.

Tysklands utrikesminister dr Julius Curtius.

Nationernas förbund sådant en elak tysk karikatyrtecknare tillåtit sig se det.

infria löftena till de besegrade staterna i samband med fredsuppgörelserna: att dessas tvångsavrustning skulle efterföljas av en allmän nedskärning av de militära rustningarna. Tolv år ha gått. Världen har ånyo sett tendenser till kapprustningar. Misstron, osäkerhetskänslan, rivaliteten och på sina håll revanchestämningarna ha ånyo blivit realiteter att räkna med i det mellanfolkliga umgänget. Världens rustningar lägga i dag beslag på 20 miljarder guldfrancs — samtidigt som det produktiva arbetet lider brist på kapital.

Har då intet av värde gjorts inom Nationernas förbund under de gångna åren? Har nedrustningsfrågan inte bringats närmare sin lösning? Har allt varit bara tomt prat och vackra deklamationer? Det finns tyvärr många, som tvärsäkert svara ja på dessa frågor.

En fördomsfri och realitetsbetonad granskning av den faktiska utvecklingen

öka säkerheten och därmed göra behovet av militära rustningar mindre. Nu gäller det att ta ytterligare ett steg, ett avgörande steg som skall visa, att världskrigets erfarenheter inte gått alldeles spårlöst förbi.

Alltnog, resultatet av Nationernas förbunds förberedelser för nedrustningskonferensen framlades i slutet av förra året i den förberedande nedrustningskommissionens konventionsutkast. Detta utkast kommer alltså att bilda grundvalen för förhandlingarna. Det kan inte bli tal om att i detta sammanhang lämna någon ingående redogörelse för dess innehåll. Kommissionens uppgift var att utforma de tekniska principerna för nedrustningen; några siffror finner man alltså inte i utkastet. Det blir konferensens sak att sätta dit dem och därmed ge ett officiellt erkännande av att första steget tagits på från att de olika nationella intressena härnedrustningsvägen. Man torde kunna utgå

ansikte

vidlag komma att brytas skarpt mot varandra.

Folkens överväldigande massa hoppas säkert på att nedrustningskonferensen skall leda till ett positivt resultat. Det stora undantaget bildas givetvis av rustningsindustrins profithungriga intressenter, vilka utan tvivel komma att göra allt som står i deras makt för att åstadkomma ett fiasko, liktydigt med ekonomiska vinster för dem själva.

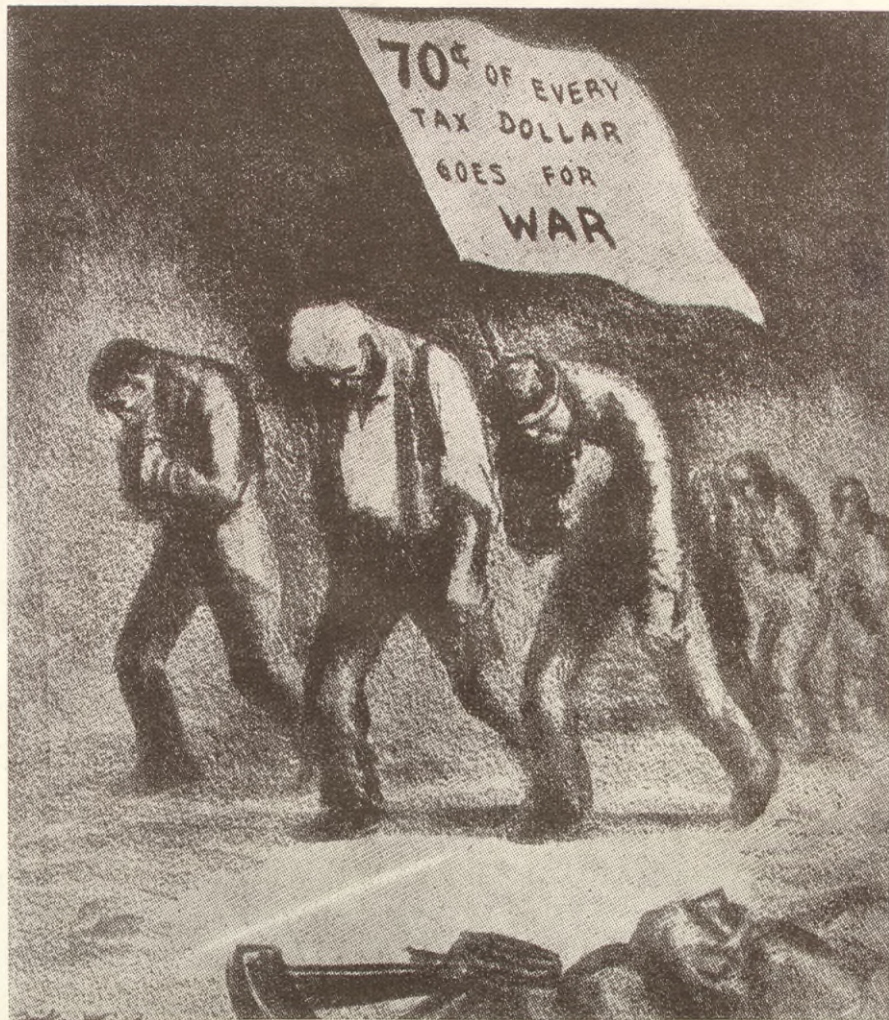
Vilka förutsättningar för ett framgångsrikt resultat kan man då räkna med?

Till en början har man säkerligen rätt att räkna med att nödvändigheten skall framtinga åtminstone ett så pass skapligt resultat, att konferensen ej kan karakteriseras som absolut fiasko. Dels verka de finansiella svårigheterna i de flesta staterna i den riktningen att lättnader i militärutgifterna äro i högsta grad motiverade av behovet, dels torde statsmännen i allmänhet rygga tillbaka inför utsikten att komma tillbaka till sina folk utan att kunna visa på några som helst resultat. Man är säkerligen medveten om vad detta skulle betyda: den internationella misstron skulle få ny näring, de finansiella svårigheterna skulle ökas, kapprustningarna skulle ta ny fart och på sina håll skulle antagligen sociala oroligheter utbryta. Kort sagt, så mycket står på spel att den rena självbevarelsedriften synes framtinga en första nedrustningsåtgärd.

De besegrade staterna, särskilt då Tyskland, kunna säkerligen räkna med ett kraftigt stöd av den allmänna opinionen, när de kräva att de övriga stormakterna skola göra verklighet av utfästelserna vid fredsslutet. Den påtryckning, som detta utgör, är säkerligen en faktor att ta hänsyn till.

Det talas ibland om att nedrustningskonferensen kanske inte leder fram till mer än en stabilisering av den nuvarande rustningsnivån. Nåväl, skulle intet vara vunnet därmed? En påtaglig vinst skulle vara, att en internationell reglering i alla fall efterträdde den nuvarande anarkin i rustningsfrågan och att en ingalunda betydelselös inskränkning gjordes i den statliga suveräniteten. Principen om att rustningarna äro en internationell angelägenhet skulle under alla omständigheter ha fått ett betydelsefullt erkännande.

Svårigheterna för den internationella nedrustningen visade sig redan i den förberedande nedrustningskommissionen. Åtskilliga händelser under den senaste tiden ha ytterligare understrukt denna iakttagelse. Man bör på tal om svårigheterna ej heller förbise, att nedrustningen ingalunda är en verklighet så snart konferensen lyckats utarbete en konventionstext. Sedan återstår det kanske svåraste: de enskilda

Även Amerika känner krigsbördorna. Amerikansk teckning, som säkert gör nytta.

staternas ratifikationer. Nationernas förbunds erfarenheter hittills ha visat, att den svårigheten är ganska stor. I Genève är atmosfären gynnsam för internationella överenskommelser. I de olika parlamenten däremot ta oftast betänksamheten och misstron överhand.

Den avgörande frågan är måhända: skall säkerhetskänslan visa sig vara så stark, att de mer betänksamma staterna anse sig kunna gå med på en nedrustning? Det har redan antytts, att åtskilliga åtgärder redan vidtagits, vilka utan tvivel ökat den internationella säkerheten. Men har exempelvis Frankrike erhållit tillräcklig säkerhet, tillräckliga garantier? Den frågan kan blott konferensen själv besvara. Man vill emellertid hoppas, att den enkla synpunkten skall kunna påverka staternas praktik, att säkerhetskänslan är tämligen omöjlig i en topprustad värld. Nedrustningen skulle m. a. o. vara en åtgärd att i hög grad stärka denna säkerhetskänsla, som hittills spelat en så ödesdiger roll i nedrustningsförhandlingarna.

Den belgiske socialdemokraten Louis de Brouckère har riktat uppmärksamheten på tre punkter, där positiva resultat äro högst behövliga. Nedrustningen måste fortsättas genom ständigt nya nedrustningsåtgärder; nedrustningskonferensen måste därför

godta denna princip och utforma de allmänna riktlinjerna. Förberedelserna för gaskrig måste vidare förbjudas, och i samband därmed måste byggandet av krigsflygplan förhindras och fredsflyget, vilket lätt kan omändras för krigsbruk, undandras de enskilda staternas kontroll genom att ställas under internationell förvaltning. Rustningsindustrin måste slutligen ställas under effektiv kontroll. Det kan vara lämpligt att hålla dessa tre punkter i minnet, när man i sinom tid kan börja följa nedrustningskonferensens förhandlingar.

Det uttalande av förre engelske utrikesministern, vilket satts som motto över denna artikel, rymmer en otvivelaktig sanning. Den allmänna opinionen i de olika länderna måste utnyttja sina möjligheter att påverka utvecklingen så, att verkliga garantier för fredens bibehållande skapas. Nu närmast gäller det nedrustningen. Som bekant propagera också de folkliga rörelserna i syfte att mobilisera den allmänna opinionen. Här gäller det alltså för varje enskild medborgare att klart deklarera sin inställning. En möjlighet därtill erbjuder Internationella kvinnoförbundets för fred och frihet namninsamlingskampanj, vilken som bekant förordats av socialdemokratiska partistyrelsen.

Sven G. STRAND

Ödemarken belvingas.

Foto A. Renger.

RALLARKOKORNA KVINNOGÄRNING VID BANBYGGET

Den moderne kabelläggaren bor i trevna fåghem med kollektivhushåll, som skötes av vana, duktiga kvinnor.

— — — Visst är det förskräckligt men det går över! Ingenting förskräcker häruppe, om man bara hinner vara med tillräckligt länge. Och om två, tre år har vi hela banan klar, och då kommer de små snälla turisterna gungande hitupp i sovvagnar med tandborstar, spritkök, servetter och maggördlar och kravlar omkring här i fjällen och leker indianer i urskogen. Men då slår man inte ihjäl några ripor med spadar som rallarna gör nu var dag, och alla björnar i Abiskodalen och bortåt Kårsåjökeln ha knallat sin kos. Då gossar, är vi gömda och glömda och bara banan är kvar, där malmtågen rulla.

Men det skall vi inte vara ledsna över, gossar! Det var i alla fall vi, som gjorde det — en gång.”

Så talade ingenjör Landström i Ernst Didrings skildring om riksgränsbanebygget i ”Männen som gjorde det.”

Det gick ungefär som ingenjör Landström förutsade. De flesta som rest på våra järnvägar, — det gäller inte bara riksgränsbanan — ha glömt ”dem som gjorde det”, rallarna. Det var ändå de som sprängde bergen och byggde broar mellan länderna, de som öppnade möjligheter för mellanfolkligt samarbete både av materiell och ideell natur.

”Ge mig snus och brännvin och ett lag svenska rallare och jag skall bygga en järnväg till helvete om Ni vill!” Så lär ju en ingenjör i Amerika ha yttrat, då någon bestört och förbluffad undrade hur det varit möjligt att bygga järnväg över

Klippiga bergen. Och det vittnesbördet om den svenske rallarens ousinliga kraft och outtröttliga energi torde väl vara giltigt.

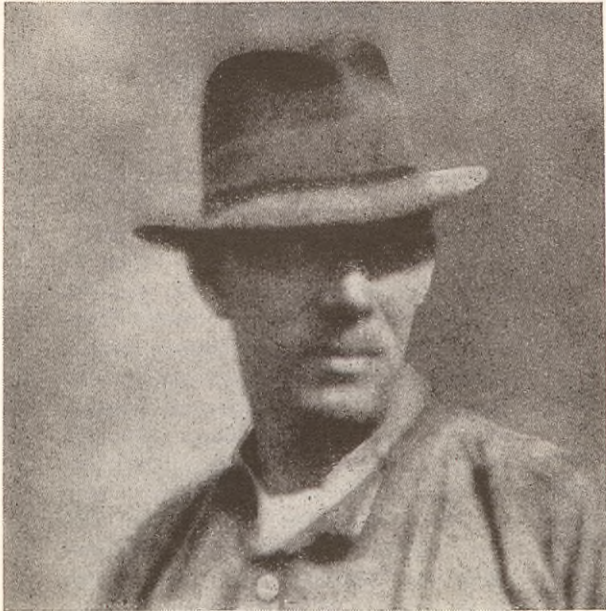
Kata Dalström kände också rallarna. Någon undrade en gång över hennes märgfulla språk.

— Jag började bland rallarna, förklarade hon, och det gick inte att komma med söndagsskolspråk, om man på den tiden ville göra sig hörd i en rallarbarack.

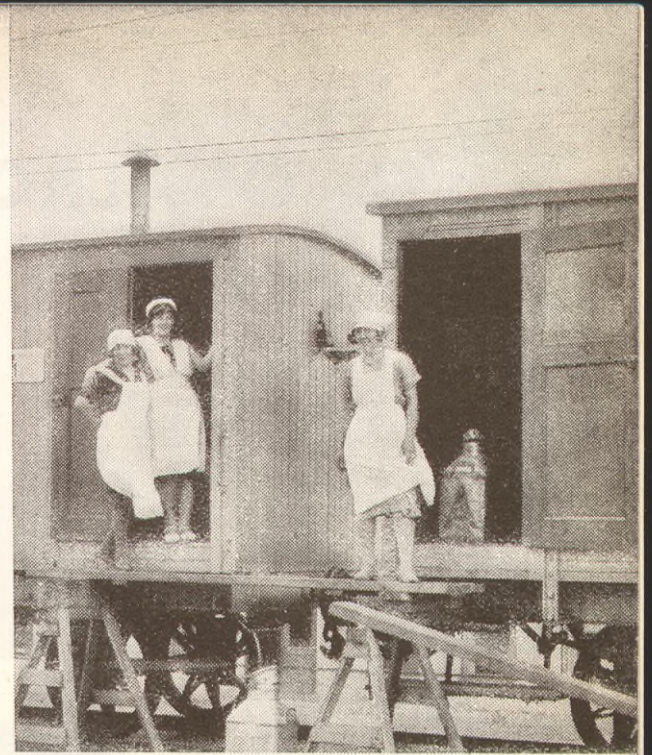
Fabian Månsson hör till ”männen som gjorde det”, fastän hans lag knogade på sydsidan av landet. Den som känner Fabian Månssons respekt, för att inte säga vördnad, för det verkliga arbetet, förstår grannligen varför han envisas titulera sig f. d. järnvägsarbetare. Det är antagligt att han anser det som en heders-titel, den han är stolt över.

På senare tid ha emellertid ”de glömda” ägnats hågkomst och erkän-

(Forts. sid. 27.)

En järnvägsarbetare.

Tågheimets personal.

I logementet.

I TÅGHEMMET

Middagsrast.

»EN OVÄLKOMMEN» JUBILERAR

Nanny JOHANSSON.

Det är en stor levnadskonstnär, en glad och god människa, som nu går in i sitt andra halvsekel. Hon har själv berättat för oss om sina skiftande öden under barndomen och den första kamptiden i "En ovälkommen", en levnadsskildring, varav första och andra delen utkommit. Nanny Johanssons bok har väckt berättigat uppmärksamhet även som social skildring. Det är starka, sanna, upplevda skildringar från livets skuggsida hon ger i sin självbiografiska roman. Men "En ovälkommen" är långt ifrån en tröstlös och grå bok. Därtill har författarinnan för mycket humor, hon är dessutom vidsynt och genom hennes berättelse går som en varm, ljus ström kärleken till livet.

Några kapitel av manuskriptet till tredje delen av "En ovälkommen" ligger framför mig. Boken utkommer icke denna säsong. Inför Nanny Johanssons femtioårsdag kan det dock vara berättigat att få några blyxtbilder från hennes ungdomskamp för liv, bröd, utveckling och lycka.

Som sextonåring kom lilla Nanna för andra gången till Stockholm för att ta sig fram. Märkvärdiga skickelser och romantiska händelser spela alltid en roll i Nannas liv. Hon hör till de människor, som ödet på ett alldeles särskilt sätt befattar

sig med. När hon sent på vinterkvällen blir kastad på gatan av den druckne mannen i det hem, där hustrun tagit emot henne som en vän och erbjudit henne tak över huvudet, kommer hon att styra sina steg åt en cirkusbyggnad i hopp om att finna lä och skydd mot den bitande vinden. På något sätt tar hon sig in genom en bakdörr. Det luktar stall och är varmt och skönt därinne. Genom en tunn brädvägg hör hon hästarna äta och gnägga. Men hon hör också en bekant röst, som pratar med hästarna, en röst, som hon skulle ha känt igen bland tusende. Så finner hon sin älskade bror Olle, den riderlige och kække pojken, mors och småsysstrarnas stöd under barndomsåren. Lilla Nanna har arbetat som köksbiträde på en båt de sista månaderna, alltså vistats på sjön, och haft knapphändiga underrättelser hemifrån. Hon visste inte, att Olle därhemma i Småland lyckats få anställning som hästskötare vid en cirkus, och nu var i Stockholm. Återseendets glädje är obeskriverlig. Så följer en lycklig månad för Nanna, då hon får det lugnt och bra som Olles hushållerska. Bland det vackraste och ljusaste i Nannas historia är detta syskonförhållande mellan henne och Olle. Olyckan och fattigdomen i barndomshemmet på grund av faderns spritbegär ha svetsat detta syskonpar samman på ett särskilt sätt. Olle tycks också vara begåvad med samma vitalitet inför livet, samma vetgirighet som systemen. Hans hjälte är Marcus Aurelius. Och nu går hans väg så småningom mot Rom, där han bland alla andra härligheter skall få se sin hjältes staty. Genom att följa den kringresande cirkusen, har han hopp om att få se en stor del av Europa. Men Nanna har intet annat val än att åter ge sig ut på Stockholms kommissionskontor för att söka sig plats.

Förr har Nanna gjort sina lärospån som springflicka på ett bageri, och hon har provat den nästan barbariskt slitsamma tillvaro, som en halvvuxen flicka, vilken skall vara allas passopp och slängkäpp, får föra. Nu blir hon på en gång ensamjungfru, springflicka och affärsbiträde hos en fjojligh romantisk ungmö med det talande namnet Lavendelborg, innehavarinna av ett hembageri. När fröken Lavendelborgs korta kärlekssaga med en sol- och vårman

tar slut genom en resolut gummas ingripande, har i alla fall bemälda dam sin persianpäls kvar som tröst. För den praktpjäsens skull håller lilla Nanna på att få sätta livet till och får erfara, vad det vill säga att vara i polisens händer. Nanna hämtar en dag persianpälsen hos en sömmerska på Kungsholmen och bär den jämte ett par tunga brödkorgar, fastsela-de med remmar över axlarna. Hon vill skynda tvärs över isen för att komma fortare hem till de många sysslorna — men krasch! — där ligger hon i vattnet, och innan hon kan rädda sig själv, måste hon slänga upp frökens päls på det torra. Den är ju viktigare än springflickans liv. Lilla Nanna vaknar till medvetande i en säng på S:t Eriks sjukhus — någon har fiskat upp henne ur vattnet. Så snart hon åter kan stå på sina ben föres hon till polistationen, anklagas för pälsstöld, får heta slyna och tjuvstrykerska, får inte tillfälle att ge någon förklaring och behandlas med den råhet, som det har visat sig att svensk polis sorgligt nog stundom kan göra sig skyldig till. Författarinnan berättar t. ex. följande:

"Man hör ibland och ser av tidningsnotiser, att polisens förhörsmetoder en och annan gång kan vara lite underliga, och efter min egen erfarenhet att döma tvivlar jag inte på, att det är sant. För övrigt är det alldeles oriktigt att säga, att herrarna höll förhör. Hela deras uppträdande från början till slut gick endast ut på att med lock eller pock tvinga mig att bekänna, det de beskyllde mig för. Och refrängen i allt, vad de sade, var, att ville jag inte i godo bekänna, så hade de "tjänliga medel" till sitt förfogande. Det lät nästan som om de haft en tortyrkammare i bakfickan, men rädd för deras hot var jag egentligen inte."

Historien med pälsen klarades naturligtvis upp, och Nanna fick komma tillbaka till fröken Lavendelborg igen.

När våren kommer, reser Nanna ut till landet och tar plats som hembiträde. Hon är en vaken flicka, som går på föredrag och läser en hel del. Och hon ger följande tidsskildring:

"På den tiden fanns det ännu ungsocialister med stora hattar, stora ord och ännu större gester, fulla av ungdomlig glöd och liv, så att de röda halsdukarna fladdrade, även om det var fullkomligt vindstilla. Jag var kanske av naturen lite för tam för att på allvar komma med, men nog jäste det i min själ. Ett föredrag av Hjalmar Branting hade så gripit mig, att jag gått ute en hel natt och för mig själv deklamerat profeten Amos — min revolutionsskald framför andra. Och känslan

(Forts. å sid. 14.)

MASSANS TEATER

Oscarsteaterns nya pjäs 9-6 av det engelska författarparet Aimée och Philip Stuart ger ett ypperligt avsnitt av livet inom ett större modehus. Det socialdemokratiska kvinnoförbundets styrelse, som passade på att titta på den efter sitt årsmöte, var allmänt förtjust. "Man glömmer inte" — förklarar Agnes Söderqvist, Västerås — "sådana typer som föreståndarinnan för klänningsavdelningen med sina fåfänga försök att kvarhålla auktoriteten bland de glammande flickorna, som hon trots sitt sträva yttre, innerst inne har moderliga bekymmer för eller hennes i värdighet och rättrådighet tillstelnande kollega på hattavdelningen. Trots att man skrattar av hjärtans lust känner dock en vanlig dödlig den svidande örfil arbetarhustrun och mamman till springflickan levererar alla hedervärda mödrar, som måste 'smälla ihop en historia åt pappa' om döttrarnas nöjesutflykter. Man ömmar för tragiken hos föräldrarna till alla dessa små flickebarn, som i grund och botten inte ha en tanke på att bedraga någon människa. Man känner så helt med den lilla mannekängen, som på lördagsmiddagen är så själagläd över ett stundande nöje, ett nöje, som hon inte haft på flera månader och som skall bli 'raffinemang' nöjet att få riktigt sova ut."

Scenbilder ur pjäsen 9-6. Den övre bilden: Tjuven upptäckt. De nedre bilderna: Mor och dotter, (till höger) Arbetarflickan och dottern till en lord.

En temperamentsfull teaterrecensent har strykit ett svart streck över arbetarteatern. Den må vara aldrig så ideell och välmenande, den är likafullt överflödigt. Arbetarnes amatörteater, talkören — skona oss från detta från Ryssland importerade påhitt! Denna kategoriska dom beror tydligen på att recensenten är mindre väl underrättad denna gången, i trots av att det var hans tidning, som i sina startnummer först av alla i det här landet presenterade talkören — en presentation, som förresten väckte livligt intresse över hela landet. Redan vid detta tillfälle sades det uttryckligt ifrån att den svenska arbetarteatern, som ännu endast ett par år gammal knappt hunnit få sin form, inte

hade någonting gemensamt med den ryska Blå blusen. Tyvärr, skulle vi nästan vilja säga. "Blå blusen" har verkligen en speciell uppgift och gör inte den professionella teatern den stora dramatiken stridig. I "Blå blusen" ge arbetarna en levande dagskrönika — levande bilder, som berättar, agitera och satiriserar. D:r Per Lindberg vill också närmast likna den vid en tidning.

Detta att den svenska arbetarteatern växt fram spontant utan någon egentlig hum om motsvarande företag i andra länder, som redan tagit ansenliga proportioner, tyder på att tiden själv vill detta. Arbetarnas stora festspel i somras på Wiens stadion var en revolution, aldrig

förr skådad — en revolution under festens former, ett uppenbarande av utvecklingens egen mäktiga linje. Fyra tusen arbetare och arbeterskor hade här frivilligt, oavlönat medverkat i förberedelserna nätter och söndagar under månader. Oskolade och otränade i allt vad plastik heter underkastade de sig de strängaste övningar. Skildringen av deras egen klass uppkomst, förslavande, uppvaknande och befrielse var alltigenom uppbyggd på rörelser — de mångas förenade till en mäktig linje. De tusendes stämmor talade genom jätterösten i högtalaren. Alla de agerande voro likvärdiga, ingen var framom den andra, här fanns inga hjälteroller. För första gången var teaterns hjälte folkmassan själv. Och aldrig har väl en teaters aktörer gett sig sin uppgift så helt i våld. De spelade med oförminskad entusiasm söndag efter söndag. Dramat återgavs av arbetare, för arbetare, med arbetare. Massan på scenen blev inte ensamt agerande, ju längre dramat utvecklades ju mer upplöstes gränsen mellan publik och skådespelare. När de befriade arbetarskarnas föregångna av fackeldanserskor, tågade in sjungande med facklor och fladdrande fanor vinkade de hundratusehövdade åskådarmassorna dem till mötes med vita näsdukar och stämde in i "Internationalen". Glädjen över ljusets makt kände ingen gräns. Alla voro med i jublet.

Detta är arbetarteater, massans teater, den nya teatern.

"Vilka oerhörda resurser förfogar den inte över. Franska revolutionen. Reformationen. Vad storstilat historiskt material t. ex. har den inte att välja på", utbrister textförfattaren till detta första experiment Robert Ehrenzweig. "När vi satte igång kunde vi aldrig drömma om, att jordmånen var så färdig. Det är nästan något av en naturkrafts väldighet i den omfattning, som festspelet växt ut till", säger dess energiske ledare Kanitz, själv överväldigad, till ytterlighet uttröttad efter de våldsamma ansträngningarna att bemästra de nya krafterna för det programgivna syftet.

För den som var med i Wien och upplevde detta är det ett hänförande minne, en frisk källa att söka sig tillbaka till särskilt nu och i denna stad, där en skickligt bedriven reklam kring några "stjärnor" skramlat samman fyrtiotusen människor att se en meningslöshet som Glada änkans. Erik Lindorm påstår att Oscars-teaterns pjäs "Statister" inte hade någon motsvarighet i svenskt teaterliv. Där om torde arrangörerna av en viss propagandafest för teatern kunna ge annat besked. Alla deras arrangemang höllo på att gå alldeles över styr just till följd av att de "stjärnor" som lovat sin medverkan turades om att skicka återbud, därför att den ena fått mindre bokstäver i tidningsannonserna än den andra. Så länge dylika hänsyn äro bestämmande för teatern är dess livsnerv anfränt. Arbetarteatern skall ge den nya mål, ny själ. —j.

En "ovälkommen" jubilerar.

(Forts. från sid. 12.)

av förräderi mot ungdomen, som det släkte, vilket nu är ungt, givit uttryck åt, var heller inte alldeles främmande för mig. Jag vet, att några dagar före denna min resa till landet, hade jag på tal om tidens unga, kampglada själar skrivit till en bekant: "Tänk, vad de skulle kunna uträtta, om inte gubbarna satte krokben för dem."

Som barnpiga får Nanna efter någon tid följa sin matmoder till Västkusten, och därifrån reser hon hem. När hon kommer till sin hemstad, går hon på torget för att möjligen träffa någon hemifrån Backskogs by, som hon kan få åka med. Bland skogsbärens på torget står en gumma, klädd i rutigt förkläde och dito halsduk i glada färger. Hon berättar något, och åhörare skocka sig kring henne. Och att den gumman kan berätta, det vet Nanna, ty det är ju hennes egen kära mor. Hur många gånger hade inte denna mor hjälpt sina barn och sig själv att glömma livets nöd och sorg och grymhet genom att berätta. Denna gång är berättelsens hjältinginna den lilla odygspåsen Nanna och hennes upptåg. Ingen vet, att den vuxna Nanna står där med klappande hjärta bland åhörarna. Modern har gått in den långa vägen till staden. Nu bjuder dottern henne på tågskjuts tillbaka. Men trots glädjen över den "svindlande" farten, drager ett litet moln över mors ansikte, därför att inte far är med och får dela hennes glädje. Nannas mor är sig lik och hennes kärlek till den, som med sitt ohejdade spritbegär grusat hennes och hela familjens välbefinnande och lycka, är oförändrad. Familjekärleken är det, som trots all misär och alla lidanden, kastar lyckostänk in i Nannas och hennes anhörigas liv. Kärleken tycks vara den fostrande och uppehållande kraften för dem alla.

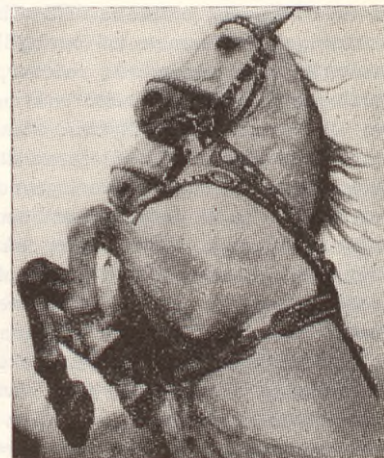
I moderns sällskap söker Nanna upp sin far, som är borta på arbete. Åren, spriten, slitet har gjort honom gammal. Med djup förståelse, utan minsta agg, i kärlek och medlidande berättar författarinnan om denna far, som i sin dryckenskap gjorde hustruns och barnens liv till något liknande en ohygglig mardröm, full av osäkerhet och faror.

Efter det korta, kära besöket i hemmet drager Nanna åter till Stockholm, till kampen för tillvaron. Hon blir visad till ett hotell i gamla sta'n för att få nattlogi. Frun som innehar hotellet erbjuder henne att stanna som städerska. Och det är då, som Nanna mognar och blir vuxen. Det griper henne, hur smutsigt, otrevligt och vidrigt livet gestaltar sig för sjömän, fattiga stackare, förkomna och hemlösa individer, som hamnar på detta tredje klassens ungarshotell. Hon vill försöka hjälpa dem, så gott hon kan, åtminstone göra deras sovlement en smula renare och därigenom bereda dem några timmars mänskligare tillvaro. Och Nanna fattar

detta som en stor och allvarlig uppgift, vilket det ju också är. Hittills har hon alltid stått darrande och ödmjuk, då hon sökt en plats och gått in på nästan vilka villkor som helst. Nu är det med ens hon, som ställer villkoren. Kan det bli de förändringar, som äro av nöden, då vill hon stanna och försöka gripa sig an med arbetet här. Genom energi lyckas hon verkligen få detta hål till ett något så när drägligt och hyggligt ungarshotell. Hon t. o. m. lyckas organisera lakanstvätt, då de arbetslösa gästerna få göra rätt för sig i tvättstugan. Originella figurer, som gott kunde höra hemma i ett Bellmans-galleri, möter Nanna under sin tid som hotellstäderska i gamla sta'n. Hon gör också den erfarenheten, att ingen människa är alltigenom ond och dålig. Kanske är det denna erfarenhet, som för framtiden sätter sin stämpel på Nannas karaktär och gör henne till den människoälskande optimist, hon är.

Från hotellet i gamla sta'n gick Nannas väg till nya öden och äventyr, och hon fick lära känna nya sidor av samhället. Hon kommer att berätta därom i följande delar av "En ovälkommen". Vi få vara tacksamma, att Nanny Johansson ger oss del av sin rika livserfarenhet för att hon berättar osminkat, ärligt och med förstående sanning. Hennes skildringar växa ut till värdefulla sociala detaljmålningar. Hon berättar om dem, som ha det allra sämst i samhället, och hon berättar utan bitterhet och hat med optimism och kärlek. Därför har hon något att lära en och var av oss.

Då Nanny Johansson nu firar sin födelsedag den 29 oktober i Rom, önska vi bringa henne en hälsning och ett tack. Till en ljusare arbetsdag har hennes steniga livsväg äntligen fört henne. Alltjämt äger hon lilla Nannas vetgirighet och vitalitet, lilla Nannas förmåga att smitta av sig livsglädje och gemyt till sin omgivning. Hon lär främmande språk, och hon vinner nya vänner bland barnen på Roms gator, bland småfolk, bland nunnorna i klostret, där hon bor, bland alla hon kommer i beröring med. Måtte återstoden av hennes arbetsdag bli lång och ljus! A. F.

Cirkushästar.

Under den senare tiden har det allt oftare stått att läsa i tidningarna: Nedbruten och förvirrad av arbetslöshet sköt han sig . . . , hängde sig . . . , hoppade i vattnet . . . Det hör inte längre till ovanligheten att någon gör slut på sitt liv, som endast synes bjuda svält och umbäranden, bekymmer och oro för nästa dag.

Det är män och kvinnor, ofta gå de gemensamt i döden, ibland ta de sina barn med. I Tyskland räknar man dagligen med inemot femtio självmord till följd av hopplös förtvivlan. De levnadströtta ha alla en gång varit sina mödrars glädje, födda under smärta och uppfostrade i den stilla förhoppningen att de skulle få det bättre än föräldrarna. De ha arbetat från bittida till sent, men plötsligt tog arbe-

tig och bra som tvingar miljonhärlar av arbetare att långsamt gå under? *Är repet verkligen enda lösningen?* Är det för detta man levat, hoppats, arbetat och fött barn till världen. Nej, utvägen är inte att fly undan livet så länge världen äger överflöd. Jorden har plats och bröd för alla som arbeta och vilja kämpa för rätten att leva. Men så länge de arbetande männen och kvinnorna foga sig i att ett fåtal människor lägga under sig kapitalet komma massorna att sjunka ner i än större svårigheter och självmordens antal att ökas.

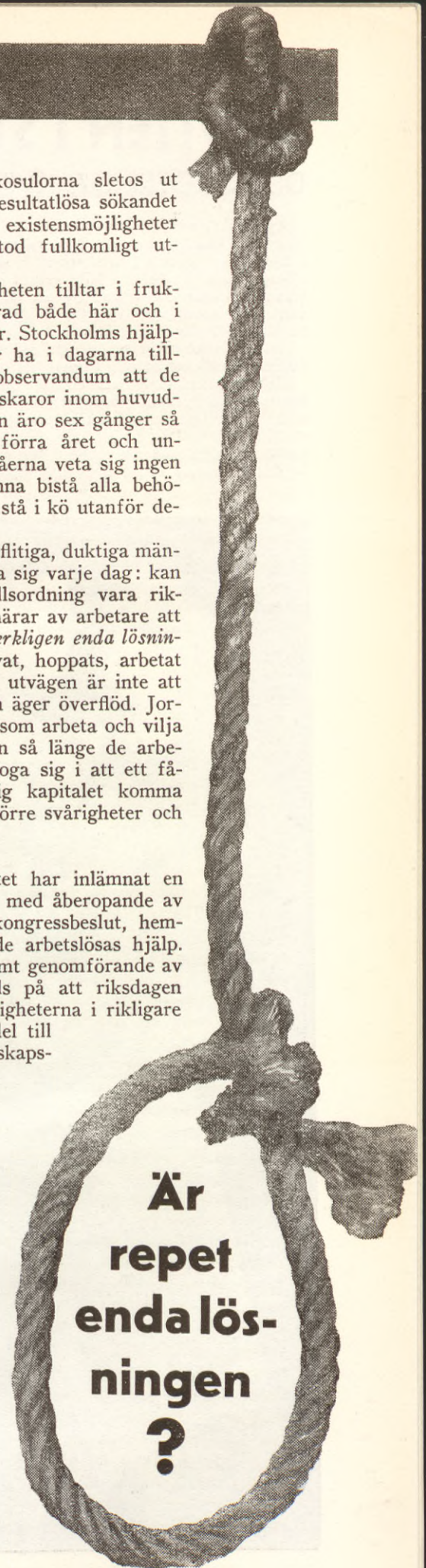
Det svenska landssekreteriatet har inlämnat en skrivelse till K. Maj:t där det, med åberopande av Landsorganisationens senaste kongressbeslut, hemställer om vissa åtgärder till de arbetslösas hjälp. Dessa gå dels ut på ett skyndsamt genomförande av en arbetslöshetsförsäkring. Dels på att riksdagen såväl som de kommunala myndigheterna i rikligare mått än hittills böra anslå medel till understöd och allmänna beredskapsarbeten åt de arbetslösa.

Det är god nationell hushållning, sunt och rättvist, att de medborgare, som förunnats leva under bättre förhållanden, åläggas bära en del av bördan. För att landets näringsliv snabbt skall kunna återvinna sin produktionsförmåga erfordras också, att dess arbetarstam icke fysiskt försvagas, heter det i skrivelsen.

Slutligen hemställes om en klarläggande undersökning av försörjningsbehoven och utkomstmöjligheterna i landets skogsbygder, där stora mänskliga värden hota att gå förlorade genom arbetslösheten särskilt bland ungdomen. — — —

"Det faktum, — heter det i ett memorandum från Österrikes socialdemokratiska parti och fackföreningsrörelse — att varje allvarligt sökande efter effektiva medel att dämpa upp arbetslösheten leder till förslag, som föra ut över den privatkapitalistiska ordningens gränser, bevisar, att den ekonomiska krisen och arbetslösheten

i våra dagar icke mera kan övervinnas genom privatkapitalistiska medel."

**Är
repet
enda lös-
ningen
?**

SKOTTEN I STORA SKUGGAN

DE BORGERLIGA KVINNORNA LÄRA FÖRA VAPEN

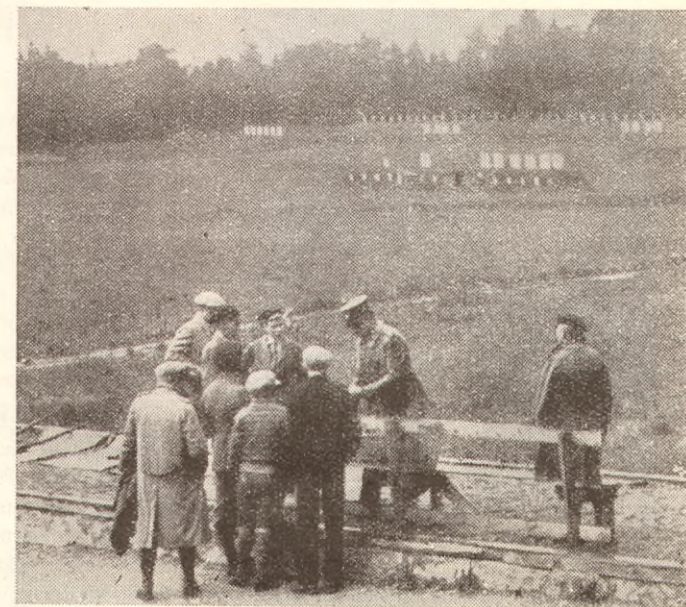
Arbetarkvinnan är en mycket ofarlig varelse ur *en* synpunkt. Den strategiska. Hur många arbetarkvinnor kan hantera en bössa? Vi ha i alla händelser aldrig sett *någon*. I hur många svenska arbetarhem finns ett vapen? I borgerliga hus är en revolver en alldaglig sak. Vi behöva bara erinra om revolveruppträdet på en kommunistisk tidning förra året, där det visade sig att en skolyngling fått en revolver till julklapp av sin farmor! Härordagen bevitnade signaturen, när en annan pojke fick ett salongsgevär på sin 11-årsdag.

Arbetarkvinnan betraktar ett skjutvapen som vad det är. Ett mordverktyg. Det faller henne inte in att befatta sig med det. Pacifismen har djupa rötter i Sverige.

Helt annorlunda känner och tänker den borgerliga kvinnan. Ett skjutvapen är för henne något närmast pikant. Hon tycker det är flott att kunna hantera det. Dessutom tänker hon att det alltid kan vara bra att kunna saken. Men när kan det egentligen vara bra att ha? Inte i ett krig. Den individuella träffsäkerheten spelar ingen roll bland gasbomber och kulspjut. Men i en gatustrid, vid ett s. k. "upplopp", i ett inbördeskrig, är det en annan sak. I Ådalen finns ett fruktansvärt exempel.

Arbetarkvinnan betraktar ett skjutvapen, som vad det är — ett mordverktyg.

Fascistiska och nationalsocialistiska kvinnor tränas. (Bilden till vänster.) Pojkar hämta ammunition vid Stora skuggan.

De svenska högerkvinnorna hämta gärna inspiration från Lappo-Finland. Lotta-rörelsen är ju en direkt imitation därifrån. Och nog ge bilderna här bredvid en vision av Lappo. Man nöjer sig ingalunda med att bara till uppskörtade priser "sörja för manskapets trevnad" utan man tar vapnen i egna bastanta händer. Vi kunna inte lämna några siffror på antalet vapenföra borgerliga kvinnor. Men så få är det inte. De här bilderna äro tagna från Stora Skuggan ute vid Experimentalfältet. Undervisningen bekostas av Svenska Staten! Skjutbanorna tillhöra Stockholms stads frivilliga skytteförbund, som åtnjuter statsunderstöd.

Låt oss göra ett tankeexperiment. Låt oss tänka de små läroverkspojkar ersatta av folkskolebarn. Låt oss tänka att i stället för de unga damerna i kahi och den skräckinjagande tanten i jätteformat var någon arbeterska. Låt oss så slutligen tänka oss Svenska Dagbladets löpsedlar! "Hemlig röd militärorganisation uppspårad! Röda furier i aktion! Otillständigt indragande av barn i politiken!"

Vad vet Lottorna om politik? Vem djärves föra agitatoriskt tal bland landstormspojkar och scouter? Den otroliga förljugen-

heten hos borgerlig press och i borgerligt psyke är välkänd bland arbeterskorna. Men slår den inte rekord här?

De nedre två bilderna togs vid Stora skuggan vid ett tillfälle, då det hållregnade, vilket dock som synes inte avkydde det kvinnliga intresset. Övningarna pågå ivrigt lör- och söndagar.

På senare tiden har den offentliga meningen så ivrigt understött idén om enfamiljshuset att hyreshuset numera betraktas nästan som ett nödvändigt ont, men då detta är en just för vår tid karaktäristisk bostadstyp är det alla skäl till att vända ont till gott, menar arkitekten av ovanstående hus, tysken Walter Gropius. Exemplet från den nuvarande hyreskasernen bör inte hindra oss att gripa problemet an med det målet för ögonen att skapa luft och ljus för alla och ge naturen större insteg i storstaden. Densamme arkitekten betonar även att centralkök, gemensamma sport- och studiensalar, barnträdgårdar o. s. v. inte betyder någon ny mekanisering av individen utan tvärtom befriar den från onödigt barlast och låter den utveckla sig mera rikt.

Morgonbris inbjuder sina läsare till diskussion om kollektivhushåll. Som en av läsarna men dess mer som en av initiativtagarna till den i majnumret omtalade planen till kollektivhushåll i Göteborg vill jag med nöje ge min åsikt om problemet till känna.

Men då utrymmet givetvis är begränsat och det kanske blir många om budet, skall jag inskränka mig endast till de synpunkter vi lagt på frågan inom hyresgästernas kvinnorråd. Om kökskollektivismen kan klara av matbekymren eller rationalisera hemarbetet för folk i allmänhet är en sak som framtiden får visa. Realiserar H. S. B. i Stockholm eller Göteborg projektet för några enskilda, kan det givetvis intressera oss alla som studium. Jag är förresten övertygad om att dessa institutioner kunna om de vilja, gå i breschen för nyheten lika väl som för den höjda bostadsstandarderna f. ö.

Vi se frågan främst från social och etisk synpunkt. Vad skulle det ej t. ex. betyda för en arbeterska i industrien, i hemhjälp, i butik och på kontor, att under dagen veta sina hem i goda händer: de små i kindergården, de större i bibliotekens läsesalar fördjupade i sina läxor eller i arbetsrum under god ledning. Vid hemkomsten rummet eller rummen städade och varma. Maten färdig att bara serveras familjen, och resten av dagen till för att ägnas åt intimt familjeliv.

HUR SKALL STORSTADSBON BO ?

Morgonbris diskussion fortsätter.

Vad skulle det inte också betyda för en ensamstående moder nyss utkommen från barnbördshus. Hennes lott är i de flesta fall den, att efter en åtta, fjorton dagars amning se barnet av omilda omständigheter ryckas från henne för att lämnas till fosterföräldrar.

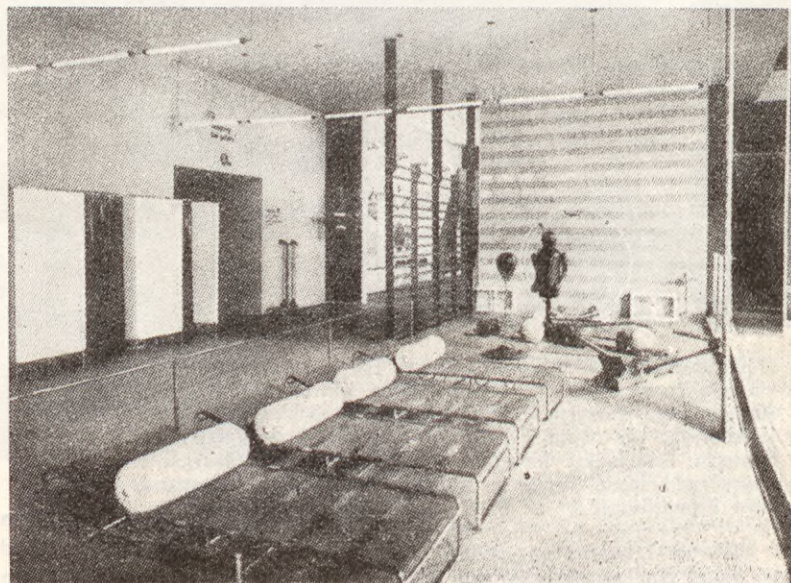
Modern måste ut i förvärvsarbete; utan ett eget ordnat hem får hon nya bekantskaper och nya intressen och bryter bandet med barnet. Vad skulle det, säger jag, betyda om hon gavs tillfälle att skapa ett eget hem inom kollektivhushållets ram, vilket innebar att hon kunde lämna sitt barn i goda händer under arbetstiden för att på kvällen få taga detta rena runda lilla bylte i sina armar, få sin goda närande mat, och en egen vrå i ordets bästa bemärkelse?

Vi ha utom dessa båda kategorier (som vi *inte* beskyldt för att ej kunna sköta ett hem, utan som av omilda makter äro förhindrade att göra det) ännu en. Det är kvinnor, som ha både man och barn, men ej ha lust eller fallenhet för att helt gå hemma. Dessa kunde beredas arbete i centralköket, i tvätten eller dylikt mot att andra hjälper henne till trevnad. En hjälp till självhjäp som inte nog kan uppskattas.

Om ett dylikt komplex som det föreslagna skulle bära sig, är något vi ännu ej kunnat avgöra. Vi kan endast f. n. svara: sjukhus, barnhem, fattigvård, interneringar, fängelser m. m. ge inget överskott, men bli oftast befolkade utav dem, vars existenser lämnats åt slumpen. Ett stort gemensamt kök liksom kindergården, tvätt- och arbetsstuga m. m. fordra givet sin administration. Men kan läggas klokt och affärsmässigt. Kunde t. ex. kombineras med matsedel för "löshästar", vilka för en billig penning kunde få ett mål, även med utsändning av mat till hem, där sjukdom eller annat trångmål råder. Men allt sådant är ju detaljer som kan utformas i oändlighet. Huvudsaken är att något i dylik riktning göres för de mest betungade. Det betydelsefullaste är enligt min mening, att de unga från tidig början får rätt inriktning till sunda, socialt tänkande och kännande människor. Att förståelse för förslaget kan vinnas hos de socialt intresserade parterna är att hoppas. En institution, som framför allt borde intresseras för saken vore allmänna arvsfonden. Hoppas att inläggen komma att hagla över detta opus — till nytta och lärdom för underutvecklade kumpaner.

Hedv. Johansson.

Denna bild ger en föreställning om hur ett med gemensamhets-salar för sport, bad, bibliotek, samkväm o. s. v. försett hyreshus kan erbjuda den enskilde som ej hör till de penningstarka, möjligheter till en angenämare livsföring, som han annars aldrig skulle kunna ens drömma om.

"FUNKTIONALISTISK MATORDNING"

En ung stockholmsmors bidrag till tävlan.

För att få en praktisk och ändamålsenlig matordning följer jag fyra principer.

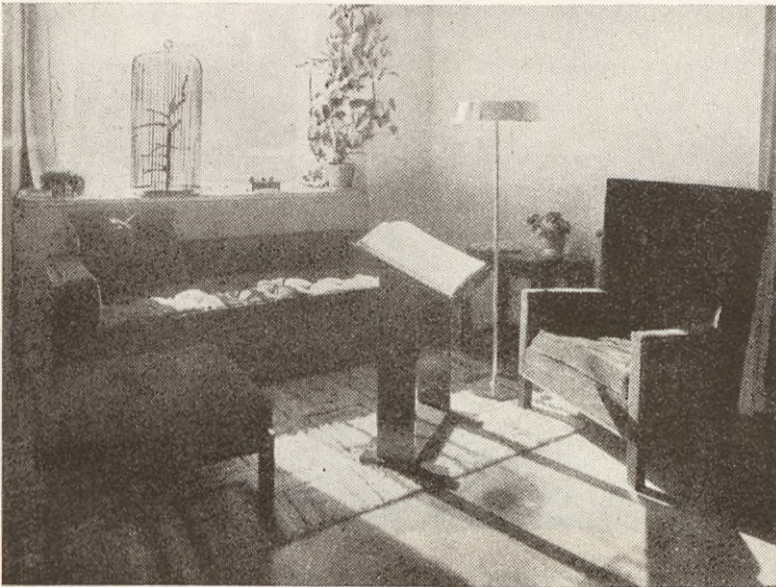
Dels försöker jag alltid köpa den mat som för tillfället är *billigast*. Man har god ledning av t. ex. N. K. och Konsums annonser, där särskilt den billiga maten framhålls.

Dessutom försöker jag alltid laga till litet *för mycket*. Därför att jag då mycket lätt kan göra lunchmat av resterna. Att piffa upp rester är inte svårt. Man kan göra omeletter, stuvningar, gratiner, sallad o. s. v. (När man får oväntat kvällsfrämmande kan en sallad av rester bli en

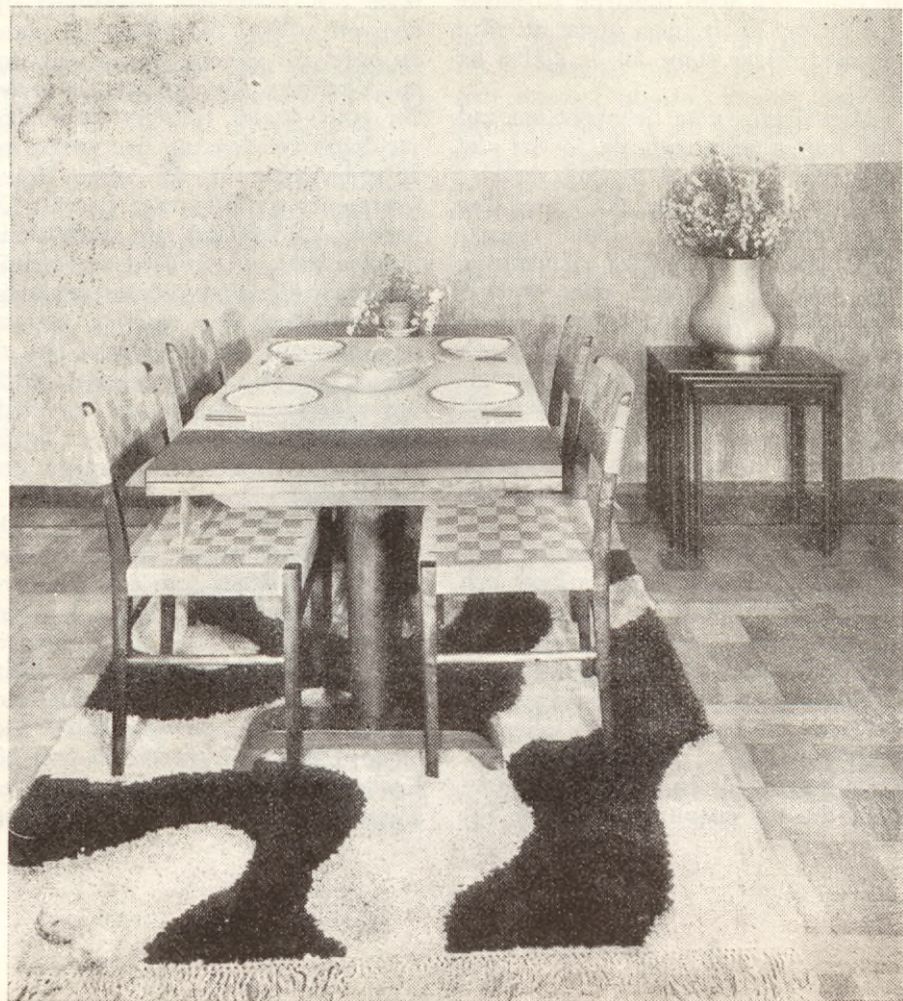
utmärkt lösning, om man inte vet vad man skall bjuda på till teet.)

Jag försöker även, när det är den tiden, ha så mycket *råa och kokta grönsaker och frukter som möjligt*. Har inte på schemat infört så mycket "råkost", men det kan man ju använda när som helst.

Jag försöker också *planera i förväg*, så att jag t. ex. under morgonstädningen sätter på och kokar en del av middagsmaten. Därför att jag måste offra minsta möjliga tid på tillagningen, men det måste ändå bli smakligt och då måste man sätta till *omtanke*.

Osmydd enkelhet utan kyla, modernitet utan konstighet utmärker den utställning av möbler, mattor, fajans och tennföremål, som f. n. pågår i Galleri Modern i Stockholm. De hemtrevna interiörerna av vilka några återges här, äro inte tillkomna bara med sikte på den förmögna publiken utan i väl så hög grad på den mindre köpstarka. Utställningen fullföljer uppslag, som gävos av fjolårets stora utställning på Djurgården.

De flesta rätterna äro ju vanlig "husmanskost", som man kan slå upp i vilken kokbok som helst. Här nedan följer recept på några rätter, som kanske äro litet ovanligare.

Fiskgratin:

Torsk, kummel el. vitling kokas hel i kort spad. Lägges på eldfast fat. En stuvning med blomkål (kvar från söndag) hälls över. Några blomkålsbitar läggs som garnering. Strös över med skorpasmulor. Några smörklickar påläggas. Sättes in i ugnen till det blir brunt.

Gurktomater.

Tomaten skäres itu på tvären. Inkråmet tas ur. Halvorna fyllas med tunna gurkskivor. Inkråmet användes till såsen.

Grönsaksgratin.

3 msk mjöl, 50 gr smör arbetas till en smidig massa, som tillsättes 5 dl kokande grönsaksspad under stark vispning. Såsen får under fortsatt vispning ett gott uppkok, varefter den smaksättes och får koka några minuter. Då den svalnat något tillsättes ett uppvispat ägg. Grönsakerna ordnas på smort eldfast fat, såsen hälls över, anrättningen beströs med riven ost och insättes i ugn att få färg 15–20 minuter.

Gratinerade ägg:

Ägg hårdkokas och skäres itu på tvären och ställes på eldfast, smort fat tillsammans med blomkålsklyftor (rester) och tomatklyftor. En stuvning göres av smör, mjöl, mjölk och grönsaksspad och kryddor. Slås över det hela varefter det sättes i ugnen att gratineras.

Ägglåda med kålrester:

Resterna läggs i smord form, äggstanning slås över, gräddas i ugn.

MÖDRAR — DÖTTRAR

I dagarna har utkommit en liten bok "Vi och våra döttrar" som vunnit en berättigad uppmärksamhet. Denna en mors vidhjärtade syn på sin fostrargärning borde en och var far och mor bli delaktig av. Här nedan följer ett kapitel ur boken, vilket påvisar det personliga föredömet betydelse vid handledning av ett barn. Författare är fru Vera von Kræmer, Hjalmar Brantings styvdotter, som på bilden ses tillsammans med sin dotter.

Vi ha numera lärt oss att tala om mindervärdighetskomplex. Det är kanske inte så underligt att de som nu stå mitt i livet eller börja se det dala, bli slagna över att finna ett uttryck för vad de veta sig ha lidit av, men som inte förr än nu fått ett namn. Ja, de ha inte på årtal ens reflekterat över att de i sin ungdom kände sig så ovärdiga, så främmande, med så få rättigheter i livet. Men så har det börjat gå upp för dem, att en människa har rätt till att tro sig själv om lika mycket gott som det säges oss att vi skola tro andra om. Om man hävdar sig, som det började heta på Ellen Keys tid, skedde det med inre oro, med en hemlig ängslan att man gjorde orätt eller med alltför mycket väsen, onödigt hårda tag. För den generationen är det nu för sent, den har sitt komplex. De kunna endast säga sig, att det inte var så mycket fel på dem, att de strävade och togo tillvaron på allvar och att det är de unga unnat att röra sig med friare sinne än de själva ha gjort.

Men därför veta de något om vad ord kunna göra och därför är det man numera har så mycket att lära om hur varsamt man skall handskas med barns själsliv. Vilken respekt man måste ha för deras självkänsla, som inte får kränkas eller tryckas ned. Alltså, vid sidan av den fasthet och den fordran på ett hederligt och hyfsat uppträdande, som är barnets stöd och dess hjälp för framtiden och den fundamentala grunden för handledningen, måste gå ett iakttagande på sig själv om i vilken form man ger direktiven.

Det är enkelt nog, men det har brutits mot den regeln i generationer och det gör så än. Man får inte ta modet ur barnet, inte inge det misströstan och beröva det självförtroendet.

Vart ord en vuxen säger väges, bevaras av ett barn. Ett ord faller — och stannar kvar i barnets sinne, ligger och gror, får en betydelse det inte skulle ha för en vuxen, som kan be-

döma att ordet fälldes i dåligt lynne, i missmod, under inflytande av sjukdom och materiella bekymmer, ja, som ett utlopp för något helt annat än ordet rör sig om. Barn kunna inte se så kritiskt på de vuxna. De ta dem för gott i årtal, till dess att det börjar dagas för dem, att den vuxna inte är vederhäftig, att den vuxna kräver överseende av det svaga barnet. Om barn kunde kritisera oss, skulle de inte vara barn, då skulle de vara dvärgar kroppsligen med kloka gamla sinnen. De kunna visst veta att "mamma tar alltid vid sig", de kunna lära sig känna igen de vuxnas talesätt och ha fint väderkorn för vad de äro värda, men då det gäller allvar, litar barnet på att den vuxnes ord är menat som det är sagt.

En mor har för vana att säga: "Det och det hänger som en mara över mig." "Det ligger som en mara över mig att ingen här i huset bryr sig om att komma ihåg något mer än jag!" Varpå barnet säger: "Kära mamma, vad det hänger fullt med maror över dig på alla håll!" Och modern brister i skratt, då hon hör sin klagolåt så objektivt återgiven. Men har flickan försyndat sig och

modern säger: "Hur skall jag kunna lita på dig?" Då kan flickan inte se på modern med samma objektiva klarsyn. Ty då gäller det henne själv och hon vet att hon rubbat harmonien i sitt livs cirkel. Då är det allvar och med en flickas ömtåliga begär att kasta yxan i sjön och se sig själv i svart, tar hon ordet bokstavligt. Den absoluta domen försvagar hennes tillit till sig själv och till framtiden. I en skola var det sed att man sade till eleverna, klass efter klass: "Vad skall det bli av dig?" Flickorna, som visste med sig att de felade — så som allt mänskligt felar — att de voro uppmärksamma, lata, trötta (uppväxtålderns trötthet!) och att det rörde sig saker i deras sinnen, som de voro osäkra inför, de voro genast redo att se sin framtid i svart, att tro sig odugliga och "dåliga". Generation efter generation pågick detta. Det har lagt grunden till min osäkerhet, kunde de sedan vittna. Och längre fram funno de ordet: det hade lagt grunden till den mindervärdighetskänsla, som plågat och i alla händelser hämmat årsklass efter årsklass.

Därför är det farligare att avsiktligt, som många göra, gadda barn med

En av Morgonbris' läsarinor skriver och uttalar en önskan om att vår tidning skall påvisa det olämpliga i att barn få vara uppe och ute så länge om kvällarna, som så ofta är fallet. Fru von Kræmer talar om detsamma i sin bok och meddelar "att det numera är konstaterat att grunden till dålig mage lägges av att barn få vara uppe för länge om kvällarna." Redan det bör vara tillräckligt starkt skäl för föräldrarna att mera energiskt se till att få ungherrskapet i säng i tid. Här en bild av en populär lekplats i hjärtat av Stockholm vid niotiden på aftonen.

ord, som ett uttryck för ogillande. Liksom det är dumt och förfelat. Ty i längden blir det ineffektivt och skapar omedveten ringaktning för den så ovarsamt talande. En mor eller far ser en huslig flicka och säger till sin egen dotter: "Där kan man se hur en duktig flicka skall vara! Se vad hon gör! Detta har hon sytt, hon bäddar själv sin säng. Vad gör du?" Det är ju en inkompetensförklaring åt sig själv man ger på detta sätt. Men innan dottern kommit underfund med det, har orden redan undergrävt hennes tilltro till sig själv och hennes glada arbetshåg. Förutom att det över huvud taget är för sent att säga till ett barn att de inte gör— vad man för länge sedan borde ha tränat det till! Såvida man inte sett att barnet inte kan tränas åt det hållet — exempelvis i pianospel — och då blir nagandet ännu mer förfelat.

En ung flicka hade ljugit. Hon hade en tid narrat föräldrarna i ett speciellt fall. Lögnen upptäcktes, men nu kom frågan om hur länge sveket pågått. Föräldrarna talade sinsemellan om saken och det blev flickan för mycket, hon kom självmant och sade att bedrägeriet, som i och för sig

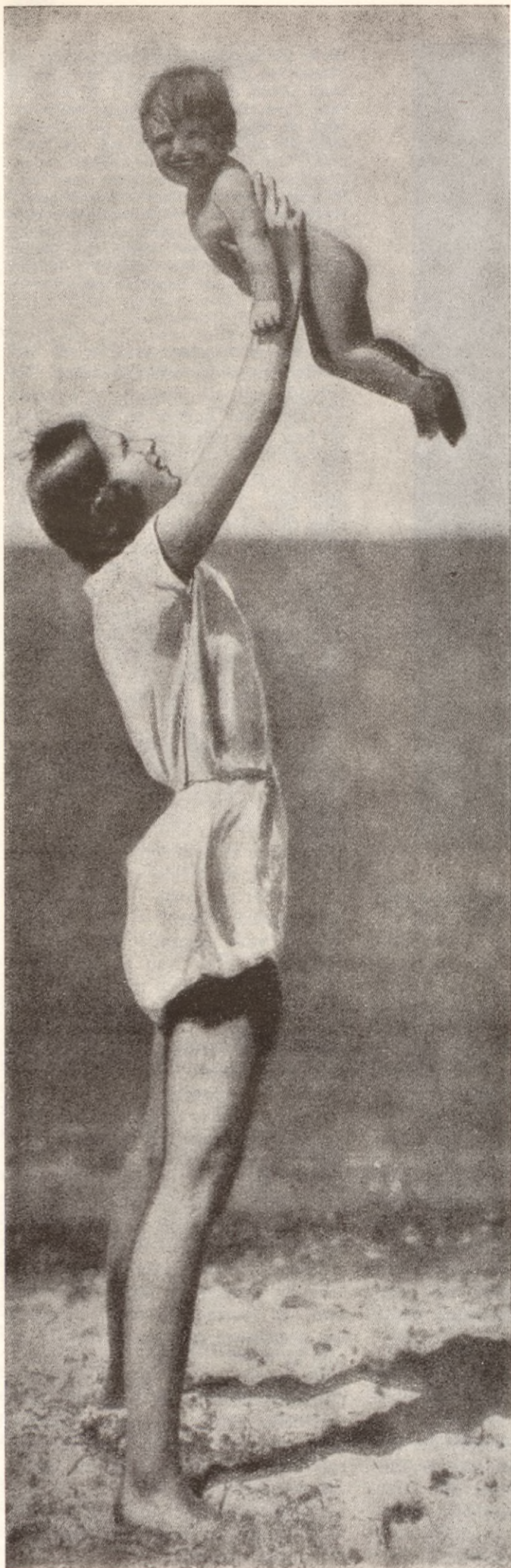
inte var av alltför upprörande natur, pågått ett par veckor. Hon bad om förlåtelse. Modern sade: "Vad tjänar det till att komma och be om förlåtelse, när du kunnat föra oss bakom ljuset i flera dagar och man inte ens kunde se på dig, hur du narrat oss?" Men då ingrep fadern: "Vi förlåter dig och vi tror på dig! Vi är ledsna, men lova att det inte händer mer, så skall vi inte tala mer om saken." — Och till modern: "En bön om förlåtelse skall tas emot, man har inte rätt att tvivla på den. Den får inte avvisas och man skall även glömma! Att förlåta utan att glömma är inte fair play!" Det blev aldrig anledning att tala om den saken mera och modern måste för sig själv medge, att i hennes vägran att oförbehållsamt godta begäran om förlåtelse låg lika mycken besvikelse över att ha förts bakom ljuset samt obehag över att ha "hållits för narr" som sorg över själva lögnen.

I denna rädsla att dömas hårt ligger ofta ett frö till nya förseelser. Orsaken varför barn gå ute och driva hellre än att komma hem och ta vad som komma skall, bottnar i att förseelsen blåses upp till enorma proportioner.

ner. En liten gosse märkte att han skulle komma för sent till skolan. Det betydde bråk och anmärkning i skolan — vilket var honom en sådan fasa, att han gick och drev ute de timmar han skulle ha varit i klassen. Men så blev det honom för tungt och han gick hem. Han kom till stor förvåning före tiden. Då visade det sig, att för modern kunde han tala om hur det var — viss att bli förstådd. Ett missöde kan hända, det händer oss vuxna dagligen och stundligen. Modern tog saken efter vad den var värd och meddelade lärarinnan att barnet uteblivit av, skulle man kunna säga, ren plikt-känsla och ömtålighet för lärarinnans klander.

Vart ord skall alltså vägas, man måste veta att det uttalade ordet inte kan tas tillbaka! Det skrivna kan brännas och då finns intet kvar. Det talade ordet kan inte strykas ut. Föräldrar säga av ovarsamhet saker som: gå din väg, du tråkar ut mig — bråka inte, låt mig vara i fred! — Gör inga dumma frågor! — Kan man aldrig få vara ensam? Och mera sådant, som faller som bly på sinnet och stannar där. Men framför allt får man inte gå utanför ämnet, dra in barnets framtid i sitt klander, aldrig sätta i fråga barnets möjligheter! Aldrig draga bort "plankan" det står på. Aldrig ge sina ord en för vid omfattning: "Aldrig är du glad och vänlig. Alltid har man tråkigheter för din skull. Kan du aldrig någonsin lära dig..." etc. Gott, tänker barnet. Jag är omöjlig, jag duger inte, de ha aldrig haft något nöje av mig. Och så smyger sig trots och misströstan in i ett sinne, som är under vardande och som är mottagligt, inte förhärdat, som den vuxnes och som visserligen har ungdomens gåva av glömska, men som är alltför mjukt för att inte intryck skola forma sig outplånligt. Om man bereder ett barn högtider, kan dessa glömmas, men en småsak man inte fäst sig vid, kan vara vad som lever kvar genom åren och bildar föredöme eller ger ärr.

Betänk att barnet ju är en produkt av sitt hem, av den anda föräldrar och syskon skapa där.

I fru Soris privata förlossningshem

De av fattig- och barnavårdsmyndigheterna under de två senaste åren verkställda undersökningarna rörande en del enskilda förlossningshem har slag i slag blottat upprörande förhållanden av hänsynslöst utnyttjande i vinningssyfte av det nödläge, vari de ogifta mödrarna, ofta fattiga och ensamstående befinna sig. Dessa avslöjanden gjorde det klart för lagstiftarna att här måste till en annan ordning och vid senaste riksdagen antogs som bekant bestämmelser om koncession för enskilda förlossningshem. Men ännu är det tydligen — att döma av de nu i dagen komna manipulationerna vid Skänningehemmet, där församlingens komminister mot kontant erkänsla medverkat att sätta barnavårdslagstiftningen ur funktion — åtskilliga ljusskygga företag, som lyckats undgå en kyrkoherde Isbergs kritiska öga. Författarinnan Astrid Forsberg ger här en uppskakande verklighetsskildring från en sådan »de obemärktas» tillflyktsort. Den bör vara en påminnelse för de kommunala myndigheterna men även den enskilda att se till att varje privat förlossningshem, som var i verksamhet före den nya stadgans ikraftträdande, alltså före den 1 juli 1931, verkligen anmäler sig till medicinalstyrelsen och provinsialläkaren före detta års utgång. Inte förr kan det tänkas åstadkommas en nödig kontroll. Här nedan återgivna interiörer böra även mana till medverkan vid skapandet av ädlare allmänna begrepp om den ogifta kvinnans moderskap.

Sigrid svarade på annons och kom till fru Soris privata förlossningshem för att lära barnavård. Någon hade rätt henne till det — såsom en lämplig förberedande kurs för sjukvården.

Så kom då Sigrid till det gula huset. Hon gick ut och in genom en brun dörr, hälsade på bleka, gravida kvinnor eller ännu blekare mödrar, som gräto och skreko, då barnet tagits ifrån dem. Mången, som kom till det gula huset för att gömma sig, lämnade halva sitt hjärta kvar där. Någon gång hälsade döden på i det gula huset. Då kom han såsom den gode brudgummen — vad som var av skam och sorg föll bort från den arma, även inför hårda ögon och sammansnörda, dömande sinnen blev hon ren och vigd.

En viskning, en varning, en signal, ljud genom korridoren:
— Frun kommer, frun kommer!

Kvinnorna ville inte möta henne. De vände bort sina ögon, de öppnade dörrar och försvunno. Frun hade svikit dem. Och kunde de vänta annat? Det var ju bara deras pengar hon ville åt. Då de kommo, trötta, sjuka, övergivna, läto de narra sig att förråda sina hemligheter. Hon bjöd dem en moderlig famn, ett bröst att gråta ut vid. Men som i kedjedans vandrade anekdoterna om deras olycka från den ena till den andra i gula huset.

Väggarna voro levande i gula huset. De suckade i ångest och kval, de viskade om tragik och skam, om övergivna, ensamma mödrars öde, de snyftade, de ekade någon gång djuriska läten, honans skri, då ungen rives bort från hennes spenar.

— — —
Frun kommer, hon svävar fram, hennes väldiga hull är löst, det gungar och skvalpar innanför den sällsamma, ljusblå satin-klänningen. Som skum av vit vispad grädde bubblar sig mellan-tinget av prästkappa och capé över hennes runda rygg. Alltid

»Jag är så pass mycket djurmamma att jag gärna vill ha min gosse själv. Mata honom och tvätta honom själv. Kanske är det en atavism i mitt känsloliv men jag kan inte hjälpa det.»

bär hon samma skrud — som en prästinna. Hennes händer likna mjuka, runda slevar. Pengar, pengar, pengar ösa dessa slevar ur samhällsfördomarnas buljong på ovigda mödrar. Den till arm-bågen blottade, runda, feta armen när Sigrid. "Kära barn"! Frun drar fram ett rekommenderat brev och ger henne. Sigrid vill smita in på WC — husets enda lugna plats — för att få läsa det, men hon kommer inte undan. Hon blir inföst på fruns privata rum, där kaffepannan står på glöden i kakelugnen och fosterbarnet vilar i den lilla, vita sängen i hörnet. Sigrid sticker brevet i barmen, går fram till sängen och tar upp fosterbarnet, som börjat gråta. Det är nämligen hon, som sköter fruns privata fosterbarn. Frun tar sig en skvätt ur kaffepannan och går besviken ut.

Hasandet av tofflor, tassande, smygande steg är någonstans bakom Sigrid. Det är "gubben", fru Soris gemål, en torr liten man med grått helskägg, onormalt liten uppnäsa och skelande blick. Sigrid böjer sig ned över barnet och byter blöjor. Det sparkar med små, knubbiga ben. Jaså, frun var inte inne. Gubben skulle rådgöra med henne om något. Han började tala med torr, vänlig stämma om Selma Lagerlöf. Fröken Karlsson har väl läst "Kejsaren av Portugallien"? Ah, inte det! Då skall hon få låna den... där är en skildring, alldeles överdådlig, om den lilla flickans födelse... Gubben talar en stund med sin torra, vänliga stämma. Och Sigrid hör tacksamt på.

Mycket fick Sigrid lära under de tre månaderna i gula huset. Det minsta var barnavård.

— Utom mitt eget fosterbarn, har vi bara ett spädbarn för närvarande, sade fru Sori, när hon tog emot kursavgiften — 300 kr. i förskott — men det blir snart flera.

Husets enda spädbarn var ett litet rött, sjukt pyre, som låg i förlossningsrummet och skrek. De tio eleverna fingo turas om att linda det under barnmorskans ledning.

— 300 kr. är inte för mycket för den här kursen, sade fru Sori. De spädbarnssköterskor jag utbildar är det verkligen stor efterfrågan på. Jag skaffar platser till dem alla, om de önskar. Vi har tio elever här i varje kurs, men jag skulle kunna få platser till dubbelt, ja, tredubbelt så många.

Med undantag av en kokerska höll inte fru Sori någon tjänstepersonal. Det behövdes inte heller. Barnavårdseleverna och de pensionärer, som inte hade råd att betala full inackordering utförde allt arbete, även tvätt.

Fru Sori hade rätt. Det blev flera småbarn. Men de försvunno, när de voro några veckor gamla. "Fru Sori har småbarnshandel", skrev Sigrid hem, "och hon är mycket energisk."

— Jag skaffar så goda fosterhem till barnen, berättade fru Sori själv. Förra veckan lämnade vi ut tre barn. Ett mycket rikt och förnämt herrskap från Stockholm kom och hämtade sig en duktig och vacker adoptivson.

Första gången Sigrid assisterade vid en barnsäng blev hon inte alls skrämmd. Den unga kvinnan hade svåra plågor, men inte ett rop, knappast en suck gick över hennes läppar. Det var stort. Hon var en ung fröken från Norrland, som suttit på ett häradsförvaltningskontor och nu födde barn åt sin chef. Då födelsearbetet var över, och den lille varit i badbaljan och fått sin första dräkt på sig, låg modern där och log, så vacker och blomstrande, att det var ett rent under. Hon var inte blott modig, hon var också lycklig. Några dagar senare anförtrodde hon åt Sigrid, att hon snart skulle gifta sig med barnets far. Men fru Sori hade något annat att berätta. Hon delgav det viskande åt Sigrid:

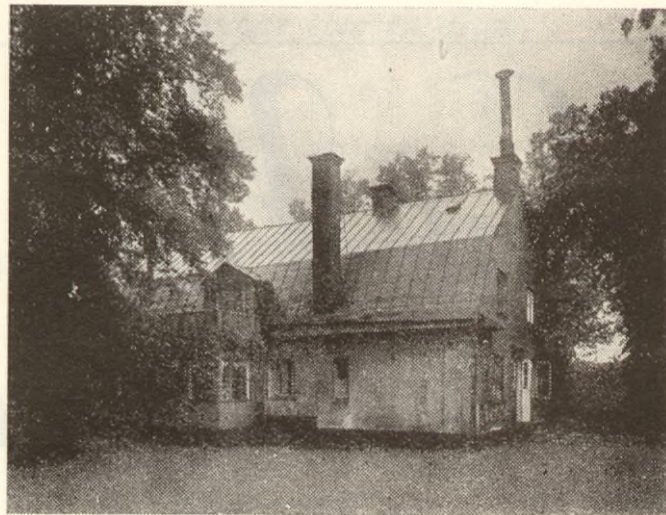
— Han har skrivit, att han nu förlovat sig med en annan dam. Jag måste försöka förbereda den stackars fröken Björnström på det. Han fordrar det av mig. För barnet betalar han ett för allt.

Lyckan och den ljuva, blomstrande skönheten drogo bort från fröken Björnströms anlete, då hon fick höra sanningen. Hon grät inte, hon svimmade inte. Men hon blev askgrå och vände sig bort från sitt barn. På kvällen, när hon låg ensam och obehagad i rummet, steg hon upp, öppnade fönstret och böjde sig ut i vånatten. Hon lät regnet sila ned på skuldror och rygg. Hon stod kvar vid det öppna fönstret ännu, när hon var genomvåt

och genomfrusen. Sigrid trodde, att den olyckliga ämnat kasta sig i den förbiflytande ån men ryggat tillbaka för detta dödsstätt.

Fröken Björnström lyckades inte så hastigt göra slut på sitt liv, om detta hade varit hennes avsikt. Hon fick blödningar, som nedsatte hennes krafter, hon fick en häftig lunginflammation och vatten i lungsäcken. Hon visste ingenting om att barnet togs ifrån henne och lämnades till fosterföräldrar, hon brydde sig inte heller om det. Men fru Sori gick omkring nervös, eldröd i ansiktet och viskade inte längre utan skrek ut sitt bekymmer, rådgjorde med alla och envar. Det såg ut att bli en dålig affär med fröken Björnström, fast barnafadern varit så gentil i början och betalat alla utgifter i förskott utan att ens försöka pruta. Nu skrev han, att han hade gjort sin skyldighet och betalat nog och övernog för förlossningstiden och barnet. Fröken Björnströms privata sjukdomar brydde han sig inte om. Till sist måste fru Sori telegrafiskt sätta sig i förbindelse med den sjukas anhöriga. De visste ingenting, de trodde, att deras Ella hade rest till ett herrgårdspensionat för att vila sig. Den sjukas syster, en enkel ung kvinna, förgråten, förtvivlad, kom äntligen. Hon blev så utom sig, att hon skrek högt, då fru Sori sade henne, att hon måste ta sjukvagn hem för sin syster. Hur skulle hon kunna telegrafera till sina fattiga föräldrar efter mera pengar, och varifrån skulle de ta pengar? — Men pengarna kommo, därför att de måste komma. Och fröken Björnström fick åka hem till Lappland i sjukvagn. Till och med provinsialläkaren, en gammal, senil gubbe, som var förlossningshemmets doktor, skakade

(Forts. sid. 25.)

DET NYA

Vid Bellevue på en vacker höjd med utsikt över Norra Brunnsviken och Haga har Stockholms stads fattigvårdsnämnd sedan ett år tillbaka ett hem för blivande mödrar, som sakna bostad och anställning under väntetiden. Det trevadsfyllda hemmet, som med sina glada väggfärger och varierande rumsinredning saknar all anstaltsprägel, kan ta emot 18 skyddslingar. För att fördriva väntetiden sysselsättas dessa med lättare arbeten och få röra sig fritt såväl inom hemmet och parken som i staden. Hemmets gäster uttala allmänt sin tillfredsställelse över andan och ordningen i hemmet, som är så helt annorlunda förhållandena på Frälsningsarméns och andra privata hem av detta slag. Tyvärr är Bellevue-gården Stockholms stads enda, men den betecknar ändå ett oerhört framsteg i jämförelse med den tidigare synnerligen bristfälliga asylen vid Bondegatan 23.

I en flygel med särskild ingång inrymmer en nattasyl för kvinnor, som sakna bostad och arbete. De få här vistas över natten för att kunna söka sig arbete om dagarna. Ett morgon- och ett aftonmål serveras dem. Detta nya hem fyller ett länge känt behov. Hedern för detsamma tillkommer närmast syssloman J. Widtskiöld, vilken nedlagt ett uppoffrande arbete för anstaltsvårdens modernisering.

Hem för hemlösa.

Ett av kraven vid Socialistiska kvinno-internationalens kongress i Wien upptog hem för arbetslösa hembiträden. Socialdemokratiska kvinnor i Stockholm ha vid denna erinran all anledning att känna sig tillfredsställda. De ha nämligen i stort sett redan förverkligat detta krav i och med anordnandet av föreningen Hem och hjälps hem för arbetssökande kvinnor, vilket sedan några månader tillbaka bedriver sin verksamhet på Brunnsgratan 28.

— Från min ungdom har jag erfarenhet av vad det för unga ensamma kvinnor vill säga att sakna ett hem sådant som det nu inrättade, betonar ordf. i föreningen "Hem och hjälp" fattigvårdsdirektör fru Elin Lindley. En mängd ensamstående kvinnor, som kommit till storstaden för att söka arbete, eller som av någon anledning blivit arbetslösa, ha ju tidigare varit hänvisade till allt annat än idealiska inkvarteringsställen. De privata pensionat, som ofta varit de enda tillgängliga, ha lämnat åtskilligt att önska både i fråga

om trevnad och hygien. Priset pr bädd och natt brukar på dessa ställen uppgå till 1:50 à 2 kr. i större rum, 2 kr. à 2:50 i mindre, med ett tillägg av 40—50 öre för morgonkaffet. Under sådana omständigheter förbrukas snart den knappa summa många av de ensamstående äro i besittning av för sitt uppehälle. Blir så väntetiden på ett arbete utsträckt — vilket mången gång händer — kan en ensam tös råka i en mycket brydsam situation, konsekvenserna härav kunna stundom bli rent ödesdigra. Det är med kännedom om dessa förhållanden, vi känna oss glada över, att kunna inbjuda dem, som så behöva, till en vistelse, vilken de äro långt mera betjänta av, än den de nämnda pensionaten kunna ge.

Under samtalet med fru Lindley kommer man snart underfund om, att danandet av detta hem hör till det, som i långan tid legat henne varmt om hjärtat. Som Morgonbris redan i majnumret nämnde hör fru Lindley jämte hembiträdesföreningens ordförande fröken Hanna Grönvall till initiativtagarna för hemmet. Den socialdemokratiska kvinnoorganisationen Hem och hjälp, under vars regim hemmet står, möttes av stort intresse för sina strävanden av såväl borgarrådet Victor Karlsson som fattigvårdsnämnden. Genom stadsfullmäktige har man lyckats erhålla ett årligt anslag för hemmets skötsel på 8.000 kr. samt en synnerligen tilltalande inredning.

Hemmet upptar hela fastigheten, Brunnsgratan 28, som undergått en väl genomförd reovering. De 20 rummen med ett 40-tal bäddar äro ljusa, propra och trivsamma. Det är väl ordnat med toalett- och badrum, garderober samt förvaringsrum. Därjämte finns ett rymligt, hemtrevligt samlingsrum.

Det är säkerligen många som under en Stockholms-vistelse skulle önska bo så förmånligt som detta hem erbjuder möjligheter till. Där betalas 1 kr. pr natt i de större rummen samt 1:25 i de mindre. För en 25-öring serveras grötfrukost med kaffe och skorpor.

Det har inte rått brist på gäster sedan hemmet öppnade sina dörrar den 15 april. Under denna månads senare del beboddes det av 75 kvinnor, det sammanlagda bäddantalet var 320. Maj månad uppgingo gästerna till 124, bäddarnas antal var 899. För juni utgjorde resp. siffror 93 och 535, juli 55 och 429 samt aug. 109 och 663. I början av sept. voro rummen så efterfrågade att 10 à 15 personer måste avvisas dagligen.

De arbetssökande tillhöra olika kategorier. Mest förekomma hembiträden, restaurangfacket är även rikligt representerat, vidare höra kontorister, lärarinnor och andra till de logerande.

— Hemmets kanske största sociala uppgift är av föreliggande art, framhåller fru Lindley. Den består i att kunna hjälpa de ungdomar, som komma från landsorten

(Forts. sid. 30.)

En Nyhet
från Gahns

50
öre

Den är väl värd sitt pris.

I fru Soris privata . . .

(Forts. fr. sid. 23.)

på huvudet åt denna historia. Synd på en så blomstrande ungdom som fröken Björnström! Blev det inte tuberkulos, så var det underligt!

Sigrid fick aldrig veta, hur det gick, om fröken Björnström slutade sina dagar på ett sanatorium.

En studentska stod en dag i tvättstugan och grät. Sigrid tyckte synd om henne, fastän hon måste le i mjugg åt den gulnade, halv-solkiga mössan, som så illa klädde sin bärarinna i det tillstånd denna nu var. Studentmössan satt emellertid på, både ute och inne, även i tvättstugan. Men trots studentmössa var denna lilla, blonda flicka ändå en av de olyckligaste i gula huset. Hennes ben värkte, delgav hon Sigrid, och han, som skulle sörja för henne, hade sålt henne till slav åt fru Sori för några månader. Han hade skrivit kontrakt med fru Sori och betalat halv inackordering, och nu fick "den avskyvärda gumman" ta ut, vad som fanns av arbetskraft och mera till. Fröken Lund grät och snyftade. Sigrid föreslog, att hon skulle skriva till sina föräldrar, tala om alltsammans och be om hjälp.

— Nej, nej! Hellre dör jag!

Vilken skönhet måtte inte fröken Viklund ha varit, då hon såg så pass bra ut, fastän hon var svag och klen och vilken dag som helst väntade sitt barn! Hennes hud var underbart mjuk och persikolen, fastän hyn var förstörd. Hon hade tungt, svart hår, som tycktes böja hennes huvud och sammetsögon. Ofta fick hon något underligt fjärrskådande i blicken. Hon gick med spänstiga steg, bar sin börda lätt och såg inte olycklig ut. De unga eleverna beundrade fröken Viklund.

— Vem var hon? Hur skulle hennes barn komma att se ut? Säkert kom hon att gifta sig. En man kunde inte överge en så gudomligt vacker kvinna, som till på köpet såg så god och fin ut.

Fru Sori tyckte, att hon måste dämpa elevernas betagenhet i gula husets madonna, fröken Viklund. För det första var hon ingen madonna.

— Hon skall ha barn med en gift karl, viskade frun. Hon har skrivit in sig här under falskt namn.

De unga flickorna ville i alla fall tro på kärleken och romantiken, när det gällde henne, som inte hette fröken Viklund.

— Naturligtvis är han vansinnigt förälskad i henne, sade de till varandra. De kommer att gifta sig, bara han hunnit med sin skilsmässa.

Fru Sori lät fröken Viklund konsultera hemmets läkare, som annars inte tillkallades annat än när verklig fara var å färde. Doktorn skakade på huvudet, när han talade enskilt med fru Sori. Och denna berättade för Sigrid:

— Ett ganska bekymmersamt fall. Säkert kommer inte barnet att leva. Hon har snört sig för mycket också.

Samma dag, som fröken Viklund intog sängen, kom en stor azalea till henne. Eleverna klädde av blomsterträdet i korridoren och samlades med små beundrande utrop omkring det. Azalean var översållad med — det såg ut att vara hundratals — röda blomster.

— Ja, nog syntes det, att han var kär i henne!

Fröken Viklund var så sjuk, att hon knappast orkade se blomstren. Den natten tillkallades Sigrid, fastän det inte var hennes tur att assistera. Det behövdes mera hjälp än vanligt i sjukrummet. En fruktansvärd natt blev det. Den sjuka låg hela natten och ropade på sin mor.

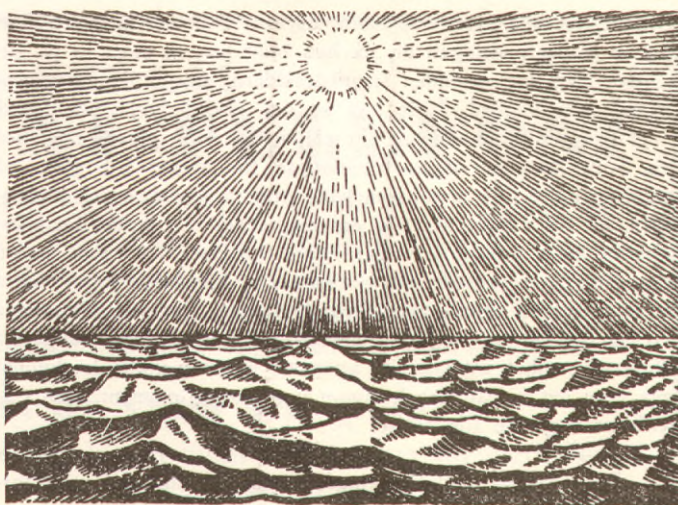
— Mamma, mamma, hjälp mig! Mamma, mamma, kved hon, skrek hon, snyftade hon.

På förmiddagen fick Sigrid höra, att den sjuka dött. Barnet levde dock. En och annan av eleverna torkade bort en förstulen tår. De tyckte nästan synd om fru Sori, som måste meddela den dödas "man" sorgebudet.

— Hur skall han ta det? Han kommer att bli utom sig.

Madonnan sveptes vackert. Hon var om möjligt än mera madonna i döden. Det svarta håret låg som ett dok kring det vita, rena ansiktet. Den vackra bädden var översållad med röda azaleor.

Mannen som kom, var, vad ingen hade kunnat vänta sig. De

Skymten.

*Kanske minns du, som jag minns,
det som var och ej mer finns.
Minnet stannar som en dröm,
varm och öm.*

*Jag har inga höga ord,
kan ej duka sagans bord:
sången från min ungdoms fest
tiger mest.*

*Kanske något dock är kvar
från den unga sångens dar
något, som jag stilla tror,
hos mig bor.*

*Jag kan icke ge det namn,
men i hjärtat är dess hamn.
Det är sant, att det är till,
blott jag vill.*

*Porten står på glänt ibland
till det ljusa undrets land.
Jag får bara se en skymt —
Är det grymt?*

*Jag är glad åt skymten jag
som åt vårens gyllne dag,
som åt något vekt och lent,
något rent.*

John O. ERICSSON

nyfikna eleverna ryste vid blotta åsynen. Till och med fru Sori såg en smula nedslagen ut, då hon bjöd honom stiga in på sitt kontor. Han var en man i femtioårsåldern, torr, fullkomligt obesvärad och oberörd. Ville han se den döda? Nej! Sitt barn? Nej! Det enda han ville se var räkningen. Han gjorde upp med fru Sori, lämnade några tusenlappar för barnet och gick. Så ont gjorde det i de unga, som hade trott på kärleken och romantiken, att de slutade att tala om madonnan. De kunde knappast uthärda detta minne, som var deras dystraste från gula huset. Blott fru Sori pratade och viskade om händelsen ännu några dagar, tills nya sensationer fångade hennes intresse. Hon hade sett så mycket av sorgliga människooöden under sin mångåriga affärsverksamhet, att hon väl knappast numera skulle ha kunnat leva utan det kittlande och lagom upprörande moment, som tragedierna utgjorde för henne.

— Även för en trettioåring kan augusti månken vara farligt, sade fröken Sjögren, folkskollärarinnan, i bittert skämt.

Om kvällarna tog hon ofta en promenad med Sigrid. Allas sympati vann fröken Sjögren utom fru Soris. Frun var rädd för henne. Med klara, skarpa ögon genomskådade fröken Sjögren, och hon vågade visa sitt förakt och sin vedervilja för snikenheten och smutsen i fru Soris hantering. Fröken Sjögren var en stark kvinna, och hennes levnadsmod var inte nämnvärt skadat. Men hon led utsägligt av att ha hamnat på fru Soris privata förlossningshem, av att behöva gömma sig. Att gå smygvägar var för fröken Sjögren nästan detsamma som att gå smutsvägar.

— Men en ogift folkskollärarinna på landet, som finge ett barn, skulle döma sig själv till skampåle och stening, förklarade hon för Sigrid. Min fästman hade fått stipendiet och måste resa ut förra hösten. Jag vill inte hindra honom i arbetet genom att resa efter. Och jag är beroende av min plats, tills vi kan gifta oss.

Ofta, när Sigrid gick ned till staden, fick hon köpa frukt och annat ätbart till fröken Sjögren.

— Jag är jämt hungrig, klagade denna. Jag blir så undernärd,

slå
ett slag

för Eder framtid

■ Många äro de unga män och kvinnor, som efter genomgången kurs vid vår skola erhållit förmånliga platser eller fått sina gamla anställningar förbättrade.

Vi utbilda: **Handelsdekoratörer, Affärsbiträden, Reklamtecknare o. Reklamtekniker.**

■ Lär Eder ett yrke, inom vilket efterfrågan på kvalificerad arbetskraft är större än tillgången.

■ Insänd idag vidstående kupong för erhållande av närmare upplysningar. Egen platsförmedling.

Inackordering ombesörjes.

**Stockholms Nya
Biträdes- och
Dekoratörsskola**

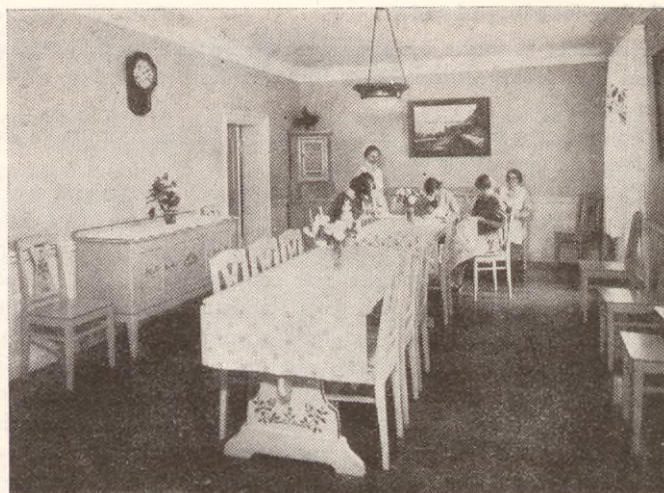
SLUSSPLAN 9
TELEF.: N. 55 62 + N. 55 63

Var god sänd mig portofritt Edert
prospekt jämte närmare upplysn.

Namn:

Adress:

M.

Vardagsrummet i Bellevuehemmet.

så jag kommer aldrig att få igen krafterna mera. Sori begär dubbelmord. Både jag och ungen svälter ihjäl med denna kosthållning.

Och det var flera unga, friska kvinnor, som instämde i fröken Sjögrens klagan. Pensionärerna och de unga eleverna intogo sina måltider tillsammans under fru Soris uppsikt. Maten var varken riklig eller god, och det värsta var, att fru Sori tycktes räkna varje munbit, varje tugga, man tog. Och hon var nog med, att inte måltiden räckte för länge.

— Om alla är färdiga, så reser vi oss då, brukade hon säga, då hon tyckte, att det ätits nog.

De som inte voro färdiga skyndade att svälja ned sista tuggan och reste sig halvmätta från bordet.

Fru Sori tog rikligt betalt både för råd och dåd. På alla betalningssummor tillkom procent. Förlossningsavgiften var det dyraste, fastän läkaren inte tillkallades annat än i största nödfall, och allt sköttes av den halvnoskiga, gamla barnmorskan med biträde av eleverna. Stundom kom en ung präst och döpte i hast de nyfödda. Han fick sitt kaffe och sin tia och gick igen. Men räkningarna, som fru Sori skrev, upptog en post: "Barnets dop, 75 kr." Fru Sori var mycket nog med att alla barn blevo ordentligt döpta. Hon framhöll alltid, att fosterföräldrarna inte gärna gillade odöpta barn.

Fröken Sjögren och Sigrid brukade ofta på aftonpromenaderna diskutera frågan om i vilken mån man kunde anse fru Soris man som dennas medbrottsling. Det sades, att fru Sori gift sig med honom, därför att han ägde en skrivmaskin, var god stilist och behövde ett levebröd. Det var han, som författade alla fru Soris braskande annonser, och det var han, som skötte hennes korrespondens. Det var han, som hade gjort signaturen "Fru Sori" känd över hela landet. Under alla de mer eller mindre visa levnadsråd, alla svar på frågor och alla diskussionsinlägg i debatter om kvinnan och hemmet, som under årens lopp varit publicerade i tidningar och tidskrifter, hade man sett denna signatur. Fru Soris man hade goda uppslagsböcker, och han var ingen dålig journalist. Men det var ändock ett nästan ofattbart faktum, att alla de praktiska småartiklar om kvinnan som maka, moder och husmor, vilka buro fru Soris välkända signatur, voro författade av denne lille vindögde, hoptorkade och till synes världsfrämmande gubbe.

— En enda gång såg Sigrid tårar i fröken Sjögrens ögon. Det var, när hon skulle lämna sitt barn, en ovanligt välskapad och duk-tig pojke.

— Kan väl göra detsamma, sade hon, vem som tvättar och matar ett spädbarn och byter blöjor på det, men jag är så pass mycket djurmamma, att jag gärna vill ha min gosse själv, mata honom och tvätta honom själv. Kanske är det en atavism i mitt känsloliv, men jag kan inte hjälpa det.

Astrid FORSBERG

Ballarkokorna. (Forts. fr. sid. 10.)

nande. I höst fira landets statsbanor 75-årsminnet av tillblivelsen. Svensk Filmindustri har för statens räkning låtit inspela en film: Hur en järnväg kommer till. Författaren Albert Viksten, vilken äger intim kontakt med rallarfolket, är både filmförfattare och regissör. Skådespelarna, det är rallarna själva. Genom filmen räddas en kulturgärning från att falla i glömska.

Det är om rallarnas liv och bragder vi tala, då min vän, den vittfarne, som själv en gång varit en av dem, säger:

— Det är visserligen sant att banbyggandet är en mannagärning, men det var några kvinnor med också, rallarkokorna, även de äro värda en erinran. Det behövdes både mod och kraft för att som ensam kvinna följa ett rallarlag ut i ödemarken. Där passade obarkat kärnvirke bättre än finpolerade praktpjäser. Det har gått historier om rallarkokorna också, och man kan säkert beträffande dessa tillämpa jägar Malms ord: sant en bit och lögn en bit. Jag tänker till exempel på "Svarta Björn", som förekommer i Didrings ovan omtalade bok. Det finns nog mer än en av det gamla gardet som minns henne annorlunda än hon tecknats i boken. Hon saknade inte popularitet bland rallarna. Och naturligtvis blev hon besjungen.

— Hon fick inte så våldsamt slut som boken skildrar, hon dog en naturlig död, Svarta Björn. På Rombacksbottens kyrkogård sänktes hon i graven. Alla rallarna stodo runt omkring, högtidligt tysta, då prästen kom. — "Här är jag obehövlig, sade han, den hyllning ni visat den döda är ståtligare än den det vackraste liktal kan ge." Så vände han om och gick.

— Jag kommer i håg en annan liten episod från rallartiden, fortsätter min vän. Basen hade hand om kosthållet och med det var det både si och så till att börja med. Det var slarv och hafs med de båda flickor, som skulle sköta ruljansen. Rallarna läste eder, gormade och voro på dåligt humör. Det hela var trist och otrevligt.

En dag, då vi kommo hem till middag och funno bordet odukat, lästes litanian nästan kraftigare än vanligt. Plötsligt öppnades dörren: "Ett ögonblick bara", hördes en späd stämma, "jag har nyss kommit så jag har inte hunnit än." Ögonblicket därpå uppenbarade hon sig. Det var en liten finlemmad tös, men en med takter i, skall jag säga. Det blev fart och kläm med maten och serve-

HALLÅ, HALLÅ! HAR NI TELEFON?

Telefon får med varje år en allt större användning särskilt i hemmen, där den icke minst för husmodern är en uppskattad hjälp. Det är så bekvämt att ringa upp... till vänner, anhöriga och bekanta, till handlanden eller någon annan, man vill tala med.

Telefonen är värd sitt pris!

En telefon kostar inom förkretsarna vid telegrafverkets större stationer vanligtvis icke mer än 17: 50 à 20 kr. i kvartalet för 1200 avgiftsfria, avgående och ett obegränsat antal ankommande samtal om året. Vid mindre stationer, där abonnenterna själva bekosta lokal och betjäning, är motsvarande abonnemangsavgift endast 10 à 12: 50 kr. per kvartal. Inträdesavgiften är som regel 25 kr.

Begär i dag närmare uppgift hos telegrafkommissarien eller Rikstelefonbyrå om kostnaden för en telefon hos Eder.

TELEFONEN

spar tid

ringen efter den dagen. Det kanske låter överdrivet, men hon liksom flyttade upp rallarnas hela tillvaro på ett annat plan. Hon inte bara gjorde det angenämt och trevligt för oss, hon förde in en ny ton i hela rallarlaget. Så indirekt har nog även kvinnogärningen haft sin betydelse även vid banbyggandet.

— — —
En och annan av de gamla lagens rallare påträffar man i år som kabelläggare i något av de båda lag, vilka hjälpas åt att elektrifiera bandelen Stockholm—Malmö. För övrigt är det folk från landets skilda delar, som tidigare sysslat med skogsarbete eller grovarbete av olika slag. Och då det fryser till fram mot vintern få de söka sig ut på en annan marknad igen.

I sommar har deras tillvaro företett ett par likheter med turistens. De ha rest från plats till plats och hunnit bese en hel del, och de ha där-

under bott i tågheim. Tågheimet med sina mjuka sovbritsar, fyra i var vagn, utmärkta tvättställ, garderober, bord och stolar, det är något annat än de gamla barackerna det. Man lever i kollektivhushåll, som skötes av vana duktiga kvinnohänder. Man äter gott och bra och billigt, upplyses det. Både matsalar och köksdepartement ha praktiskt och tilltalande inredning, det är rymligt och ljust, rent och trivsamt.

Då man ser den långa raden av gråmalade vagnar med fönster ur vilka det lyser, med skorstenar ur vilka den blå röken ringlar, kan man inte undgå tanken, att det här med tågheim för kabelläggarna är bestämt ett försök i rätt riktning att lösa problemet om arbetsglädjen. Och man är även övertygad om, att en av faktorerna, som är nödvändig för problemets lösande, är den ordnande kvinnohanden.

B. M.

Vår tids människa

inbegriper ofta i ordet semester inte bara rekreation och förströelse utan också "lära". För kvinnoförbundets medlemmar har det i sommar givits rika tillfällen härtill. På förslag av Koop. kvinnogillesförbundet anordnade A. B. F. på Brunnsviks folkhögskola en kurs i hemekonomiska och hemkulturella frågor. Närmast åsyftades att orientera deltagarna i dessa ämnen samt ge dem anvisningar och material för ett praktiskt ordnande av studiearbetet i berörda frågor inom kvinnornas organisationer. Föreläsare voro hr Levin Andersson, rektor Yngve Hugo och fil. d:r Nils G. Wollin. Studiecirkelarbetet leddes av fru Olga Engholm.

Inte bara vila

De socialdemokratiska

kvinnoklubbarnas i Västsverige sexdagarskurs vid Viskadals folkhögskola har blivit en populär institution. Årets nyligen avslutade kurs, som bevistades av 49 kvinnor — de flesta stipendiater från kvinnoklubbar och arbetarkommuner — svek inte förväntningarna. Rektor Degerman höll en föreläsning om kvinnliga idékämpar, tre om arbetarrörelsen i skönlitteraturen samt fem om grunddragen i den svenska kommunalförvaltningen och det socialpolitiska arbetet i kommunerna. Vid de improviserade kommunalstämmorna diskuterades en hel del problem, där ibland även frågan om gift kvinna i förvärsarbete. En intressant del av kursen var även journalist Lorentz Jönssons från Borås föreläsningar om arbetarrörelsens historia. Redaktör Sven Backlund beredde kursdeltagarna en lärörök och intressant kväll genom sina skildringar av tillståndet i Tyskland samt en grundlig granskning av Open Door-rörelsen.

På kursen i Viskadalen.

utan även lära: På Brunnsvik.

På Fridhems folkhögskola.

Ett femtiotal lyckliga

stipendiater återfunnos i en veckas lång kurs på Fridhems folkhögskola i Svalöv. Bara det att utan bekymmer få sitta till bords och bli uppasad är rekreation för husmödrar, vars dagliga visa eljest är "så ska vi ha't, men var ska vi ta't" och hur ska vi hinna och orka med allt. Till rekreationen räknades också gymnastiklektionen varje morgon.

Dagligen hölls gedigna föreläsningar av skolans egna lärarkrafter och andra erkända föreläsare i aktuella problem.

På kvällarna besöktes sevärdheter i trakten eller också samlades deltagarna till samkväm under gemytliga former. En kväll besöktes Svalövs kvinnoklubb, som anordnat ett lyckat och välbesökt offentligt möte med föredrag och underhållningsprogram.

Kvällen före avresan inbjödos rektorn, övriga lärarkrafter och skolans elever till ett avslutningssamkväm, anordnat av kursdeltagarna.

Det var vemodigt att skiljas från kamraterna och den trevliga samvaron eller som en ung fru uttryckte det: det blir som att komma från himlen till jorden igen.

På bilden ses till vänster om mittlinjen Bernh. Eriksson, ordf. i distriktet Henrichsén, sekr. och studieledare Signe Höjer, kassören Vanda Hedenberg. Till höger om mittlinjen Olivia Nordgren, rektor O. Ekelund. Övriga sittande skolans lärare.

Hur arbetarna beräkna . . .

(Forts. fr. sid. 6.)

G. O. STRAND:

Enligt min mening har d:r Åkerman här gjort sig skyldig till vissa påståenden, som jag icke vill låta passera opätalade.

Det är således visst icke någon "traditionalism", som gjort, att arbetarna alltid sett på det "faktiska läget". Det är tvärt om det "faktiska läget" vid varje särskilt tillfälle, som dirigerat arbetarnas ställningstagande så, att det helt ofrivilligt kommit att se ut, som om "traditionen" varit med i spelet. En lång och bitter erfarenhet har lärt arbetaren, att han aldrig kunnat få sin andel med av vinsten i form av ökade löner vid uppåtstående konjunkurer. Om det någon gång har kunnat inträda ett uns av förbättring, så har detta icke alls berott på företagarnas goda vilja att dela med sig, ty någon sådan vilja har icke funnits; förbättringen har kommit först, sedan arbetarna länge och mödosamt fått kämpa därför. Jag behöver endast peka på åren 1914—1918 för att ge bevis åt, att arbetarna i fråga om inkomster fått ligga långt efter, vad som rättvisligen borde ha tillkommit dem i förhållande till det ekonomiska läget. Arbetarna ha på detta sätt aldrig kommit att erhålla större betalning för sina tjänster, än de oundgängligen behöft för sitt livsuppehälle. Det må därför vara både förklarligt och försvarligt, att arbetarna under depressionstider icke velat gå med på lönereduceringar, som eljest kunde anses motiverade av rådande förhållanden. De ha icke haft något att reducera.

Dessa mina synpunkter kunna också få stå såsom svar på, vad författaren i fortsättningen säger om arbetareorganisationernas anpassning. Till hans rekommendation av avtalsperiodernas förkortning vill jag dock

KRYLBOKAMRATERNA I SORG

En av den socialdemokratiska kvinnorörelsens mera kända medlemmar i Dalarna, fru Anna Skoglund, Krylbo, har avlidit i en ålder av 51 år. Sorgen är stor inom kamratkretsen, ty Anna Skoglund var inte endast en vänsäll och strålande människa utan en samlade och sammanhållande kraft som få. Hon var med när Krylbo arbetarkommun bildades och hon blev även den första medlemmen i kvinnoklubben, som hon generöst ägnat sitt intresse och sin energi. Under klubbens fem första år var hon dess ordförande. Sedan år 1924 tillhörde hon också styrelsen för Dalarnas socialdemokratiska kvinnodistrikt. Även inom Krylbo sociala institutioner hann Anna Skoglund utföra ett gagneligt arbete. Kamraterna anse förlusten oersättlig.

NYA VÄGAR
NYA MEDEL

Partiets kvinnliga sekreterare fru Hulda Flood har åter gett sig ut på färdevägarna runt landet för att samla kvinnorna i ökade skaror kring de socialistiska idéerna. Morgonbris har tagit fatt henne för en kort stund för att höra hennes höst- och vinterplaner.

— Ja, först och främst måste jag besöka de län, som jag inte hunnit med ännu sedan jag började mitt arbete hos parti-styrelsen, nämligen Ångermanland, Gotland, Västerbotten och Jönköpings län. Sedan kommer jag i viss mån att lägga om arbetet, och ta det så att säga mer inifrån med gemensamma styrelsemöten för arbetarkommuner, kvinno- och ungdomsklubbar, för förberedande av samkvämsmöten, där frågan om kvinnoanslutningen skall ingående behandlas. Givetvis står det de ovan uppräknade distrikten fritt att redan nu lägga om den agitation, som förberedes, på detta sätt, som onekligen är mera givande än de vanliga sträckturnéerna.

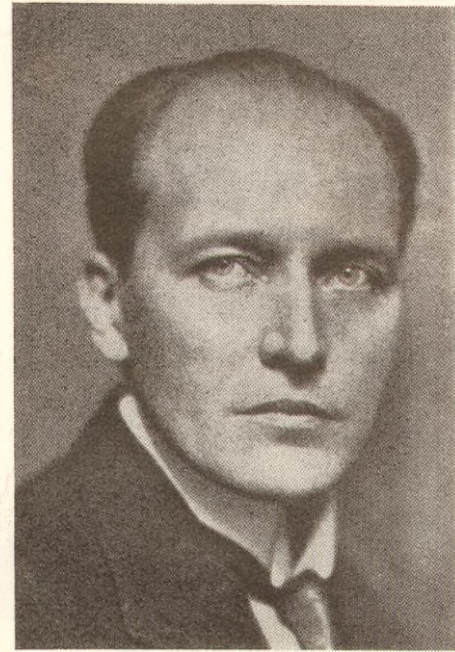
Vidare ämnar jag sätta mig i förbindelse med distriktsstyrelserna för att försöka få dem att verka för att det ute i bygderna tillsättes samarbetskommittéer från de olika partiorganisationerna, arbetarkommuner, kvinno- och ungdomsklubbar, som skola vara i ständigt arbete för värvandet av kvinnliga medlemmar till partiet och ungdomsförbundet. Vill man åstadkomma en verklig agitation så rätionsmöte då och då, utan det måste ett ständigt arbete till. Därför gjorde kvinno-klubbarna klokt uti att snarast ta upp till behandling frågan om bildande av dylika samarbetskommittéer och bringa den till verkställighet. Där inte kvinno-

särskilt påpeka, att det numera upprättas kortfristiga avtal. De gälla i allmänhet endast ett år. Det är sålunda icke långa avtalsperioder, som förhindra en anpassning av lönerna i förhållande till den ekonomiska utvecklingen. Och kortare perioder än ett år äro icke att förorda.

Det skulle även i fortsättningen kunna genmålans en hel del mot det i boken förda resonemanget. Jag låter emellertid det sagda vara nog för att icke ockra på tidningens utrymme. Som sluterinran vill jag dock säga, att boken är lätt och överskådligt skriven samt innehåller i övrigt många goda och tänkvärda saker.

Verner Karlsson:

Det är klart att vi främst måste se till dagsläget så länge ordningen är sådan som nu, då arbetaren inte vet ena dagen om han har arbete den

Postgeneralen Anders ÖRNE

fyller i oktober 50 år. Arbetarkvinnorna hylla honom som en av det socialdemokratiska partiets och den svenska kooperations främste män.

ker det inte med att anordna något agitationklubbar finnas bildas dessa kommittéer av övriga organisationer. Huvudsaken är att något blir uträttat. Och genom att göra denna fråga till en alla organisationernas gemensamma sak hoppas jag att man skall kunna väcka ett större intresse för densamma, vilket givetvis också skall, det är jag fullt övertygad om, bidra till ett gott resultat.

Naturligtvis bör även ingå i dessa kommittéers uppgifter att verka för Morgonbris' spridning samt likaså väcka kvinnornas intresse för partiets tidning Folkbladet och den övriga partipressen.

andra, utan är helt beroende av den aktuella situationen. Han kan givetvis inte under dessa förhållanden ha samma intresse som arbetsgivarna, vilka d:r Åkerman till trots behärskas av iveren att suga ut det innevarande ögonblicket till det yttersta utan tanke på framtiden. Vid uppåtstående konjunkurer vilja de ha kortfristiga avtal under det att arbetaren vill ha långa perioder. Att arbetaren skulle inställa sig på ett helt annat sätt om produktionen vore ordnad på längre sikt finnes exempel ju redan inom vårt förbund. Grovarbetare i kommunernas tjänst få alltså nöja sig med lägre löner än kamraterna på den allmänna arbetsmarknaden, därför att de kunne räkna med en säkrare, jämnare arbetstillgång. Kommunalarbetarna ha visserligen en del fördelar som inte andra ha, men dessa upp väga inte skillnaden i kontantlönen.

— Är själva arbetsprestationen av-

Skura och putsa
allt i köket med

Kraftskurpulvret

som löddrar

Begär: **Skur-Björn**

Kostar nu

30 öre för en
dubbelburk

H 271

görande vid ert fixerande av lönerna?

— Ifråga om minimilönerna inte i annat avseende än att man räknar med fullgod arbetskraft, alltså att arbetaren är frisk och färdig. Det gäller här främst att fastställa ett existensminimum. I ackordsarbetet ger ju ackordslönerna en möjlighet till värdesättning av prestationen. Ser man till relationerna mellan de olika arbetargrupperna finner man att yrkesarbetaren ligger under grovarbetaren i löneavseende.

— Vore inte fackförbunden betjänta av en expert i nationalekonomi?

— Det skulle ju kunna tyckas det,

men hitintills har den praktiska erfarenheten visat sig mest tillförlitlig. Våra nationalekonomer äro ju aldrig överens. Och hur var det inte med åttatimmarsdagen? Nationalekonomerna varnade för den i det de påstodo att den skulle bringa landets industri alldeles på sned. I stället har det ju visat sig att den verkat mycket stimulerande. Nej, för oss får utvecklingen vara avgörande. Det innebär naturligtvis att den fackliga underhandlaren måste vara vaken observatör av allt vad som händer i världens ekonomiska liv.

För närvarande gäller det för oss alla att motverka arbetslösheten. Kommunalarbetarna ha all anledning att följa de åtgärder, som vidtagas, ty en hjälpanordning som nödhjulsarbete åstadkommer arbetsbrist för våra medlemmar. De fattigare kommunerna anamma självfallet begärligt tillfället att få ett arbete utfört billigare, vilket blir fallet med nödhjulsarbete där lönerna avsiktligt ligga under de gängse.

Hur skulle det vara om varje svensk medborgare gav ett bidrag till en nationell fond, som utnyttjades för byggandet av nya samhällsnyttiga företag och därmed skapades arbete åt de många tusenden brödlösa. Vårt vägnät är ju inte på långt när tillfredsställande. Här finns arbete. En nationell offervilja skulle kunna skapa det nödiga kapitalet.

Hem för hemlösa. (Forts. fr. sid. 24.)

och föga känna vare sig de arbetsmöjligheter eller de faror som finnas i storstaden. Av utomordentligt värde är, att vi lyckats förvärva en så synnerligen dugande och för detta värv lämplig kraft som vår föreståndarinna, syster Anna Jansson.

Rumford Hastbullar.

50 gr. strösocker
1 ägg
50 gr. smör
5 st. kardemumm.
1 1/2 dcl. mjölk
270 gr. vetemjöl
3 tsk. Rumford
bakpulver

Beredning: Sockret och ägget vispas tillsammans, smöret röres, kardemumman stötes fint och tillsättes jämte mjölken och det med mjölet siktade bakpulvret. Av degen formas med sked små klickar, som läggas på smord plåt. De beströs med socker och mandel och gräddas genast i varm ugn omkring 15 minuter.

Men godtag endast

RUMFORD
dubbelverkande, hälsosamma
fosfatbakpulver.

Då man hör syster Anna Jansson berättat om erfarenheterna från hemmet, vilka visserligen inte spänna över så stor tidrymd, men som dock hunnit bli ganska skiftande, förstår man, att hon hör till dem, som förmå göra det bästa tänkbara av under förhandenvarande situationer.

Det intryck man får av hemmet och dess verksamhet ger vid handen, att det här gäller en social insats av betydelse, som de socialdemokratiska kvinnorna äro värda all erkänsla för och ha heder av.

Oktober-vädret

är känt för att bjuda på regn och rusk i överflöd. Därför händer det att man har en höstförkylning på halsen innan man vet ordet av. Risken blir mindre om Ni alltid har en ask Läkerol i väskan. Ni vet nog hur välgörande det är att då och då ta en

Läkerol

— den gör gott, den!

POLITISKT

FRI

Vet det Ni något om?
inte prövat?

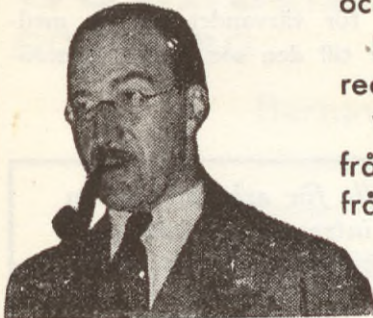

FRU NANNA BERGLUND
familjeavdelningens redaktris.

Säkert läser Ni regelbundet åtminstone en daglig tidning — men heter den Stockholms Dagblad?

Stockholms Dagblad har tack vare sin pigga redigering, gedigna innehåll och intressanta förströelseläsning rönt en enastående snabb och storartad framgång. Den läses ju också allmänt och har blivit synnerligen populär — inte minst bland damerna. Speciell uppmärksamhet ägnas familjeliv och moder och på Stockholms Dagblads "familjesida" finner Ni allt Ni vill veta när det gäller födelsedagar och jubileer, förlovningar, lysningar och bröllop samt modenytt.

En omtyckt avdelning i söndagsbilagan är även "Råd, rön och recept" där damerna få många goda tips till hushållet.

Vidare är Stockholms Dagblad politiskt fri och dess i samhällsfrågor framförda synpunkter ha rönt uppskattning och instämmanden från de mest skilda politiska läger.

Själv har Ni kanske tillfälligt följt Stockholms Dagblad som lösnummerköpare. Passa på nu vid månadskiftet och skaffa Er den billigare och bekvämare genom att prenumerera. Om Ni bor i Stockholm kan prenumeration lättast ske genom att ringa upp, namnanrop: Stockholms Dagblad. I landsorten mottages prenumeration genom varje postkontor.

T. v.: BERCO, GLOKAR WELL, NÄSSIRÖM och GREVENIUS

Stockholms Dagblad

	Huvudstadsuppl. i Stockholm	Huvudst. uppl. i Landsorten	Riksupplagan i Landsorten
pr. månad:	2:75	2:25	1:50
pr. kvartal:	8:—	5:75	4:—

Bliv medlem

av Sveriges socialdemokratiska
kvinnoförbund!

På omkring 275 platser i landet
har förbundet avdelningar.

Närmare upplysningar för vinnan-
de av medlemskap erhålles å förbun-
dets expedition, Upplandsgatan 1,
3 tr., Stockholm. Tel. 188 86.

Ordf. fru Signe Vessman besvarar
skriftliga förfrågningar.

**Stockholms soc.-dem. kvinnoklubbers
samorganisation:** Ordf. och korresp. fru
Sigrd Lundin Gröndal. Tel. Gröndal
116. Kassör Fru Anna Larsson, Mittel-
vägen 8, Enskede. Tel. Enskede 183.

Sthlms Allm. Kvinnoklubb sammanträ-
der första torsdagen i varje månad kl. 7.30
e. m. Lokal: Västmannagatan 1, 1 tr.
Ordförande fru Anna Carlsson, Jung-
frugatan 41 B, 3 tr.

Stockholms södra kvinnoklubb (soc.-
dem.) håller ordinarie sammanträde 2:dra
torsdagen i varje månad kl. 8 e. m. å
lokalen Kocksgatan 24, sal C, i. p. g. n. b.
Ordf. fru Beda Janson, Blekingegat. 65,
3 tr., Stockholm.

**Stockholm: Kungsholms soc.-dem. kvin-
noklubb** sammanträder 2:dra fredagen i
varje månad kl. 7.30 e. m.
Ordf. fru Vilma Iskull, Lindhagensga-
tan 69. Tel. Kungsh. 67 90.

**Stockholm: Vasastadens soc.-dem. kvin-
noklubb** har ord. möte 1:sta onsdagen i
varje månad i församlingsalen Västman-
nagatan 63, kl. 7.30 e. m.
Ordf. fru Hanna Lundin Hagagatan 20.
Tel. V. 62 82.

**Stockholm: S:t Görans soc.-dem. kvin-
noklubb** håller möte 2:dra onsdagen i
månaden kl. 7.30 e. m.
Ordf. fru Jenny Larsson, Arbetaregatan
21. Tel. Kungsh. 97 89.

**Stockholm: Södra Förstädernas soc.-
dem. kvinnoklubb** har ord. möte 3:dje
onsdagen i månaden kl. 7.30 e. m.
Lokal: Liljeholmens församlingshus.
Ordf. fru Sigrd Lundin, Gröndal.
Tel. Gröndal 116 före kl. 11 f. m.

**Stockholm: Enskede soc.-dem. kvinno-
klubb** håller ord. möte 1:sta måndagen i
varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus,
Källvägen.
Ordf. fru Anna Larsson, Mittelvägen 8,
Enskede. Tel. 183.

Föreningen för hembiträden i Stockholm
håller möte 1:sta torsdagen i varje månad
(utom juni, juli och augusti) i Studiehem-
met, Bryggaregatan 12 b.

**Stockholms läns soc.-dem. kvinno-
distrikt:** Adr.: Ordf. Sara Andersson,
Igelboda, Saltsjö-Duvnäs. Tel. Ektorp 18.
Kassör fru Gerda Bergstrand, Bromsten.
Tel. Bromsten 146.

Bromstens soc.-dem. kvinnoklubb håller
ordinarie möte första tisdagen i varje må-
nad kl. 7.30 e. m. i Municipalhuset.

Ordf. Gerda Bergstrand, Bromsten, tel.
Bromsten 146.

Hässelby soc.-dem. kvinnoklubb håller
möte 2:dra onsdagen i månaden kl. 8 e. m.
i Folkets Hus B-sal.

Lidingö soc.-dem. kvinnoklubb håller
möte 3:dje måndagen i varje månad kl.
8 e. m. Torsvik och Skärsåtra omväx-
lande. Ordf. fru Anna Johansson, adr.:
Sirius 3, 2 tr., Torsvik, Lidingö I. Tel.
667.

Nacka soc.-dem. kvinnoklubb håller ord.
möte 1:sta onsdagen i varje månad kl.
7.30 e. m.

Ordf. fru Annie Wallentheim, Skuru,
Ektorp. Tel. Skuru 359.

Nynäshamn soc.-dem. kvinnoklubb hål-
ler möte 2:dra månd. i varje månad kl.
7.30 e. m. i Folkets Hus A-sal. Ordf. fru
Elsa Eriksson, Centralgatan 688.

Solna soc.-dem. kvinnoklubb håller möte
1:sta tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. i
Huvudsta och Hagalunds Folkets Hus om-
växlande. Ordf. fru Sigrd Svärd, Ulriks-
dal. Tel. Råstahem 48.

Spånga soc.-dem. kvinnoklubb håller
ordinarie möte 1:sta torsdagen i varje må-
nad kl. 8 e. m. i Folkets Hus.

Ordf. fru Alma Herlin, Solhem, Spånga.
Tel. 492.

Sundbybergs soc.-dem. kvinnoklubb hål-
ler möte 2:dra måndagen i varje månad
kl. 8 e. m. i Nya Folkets Hus C-sal.

Ordf. fru Tora Zetterström, Sturegatan
26 B. Tel. 933.

Södertälje soc.-dem. kvinnoklubb håller
ordinarie möten tredje tisdagen i varje
månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus. Ordf.
fru Anna Ericsson, Folkets Hus. Tel. 237.

Turebergs soc.-dem. kvinnoklubb håller
möte 2:dra måndagen i varje månad kl.
8 e. m. i gamla skolan. Ordf. fru Anna
Ahlzen, Tureberg.

Väsby soc.-dem. kvinnoklubb håller
ordinarie möte 2:dra tisdagen i varje
månad kl. 8 e. m. i Folkets hus.
Ordf. fru Karin Enström, Box 81, Uppl.
Väsby.

Eskilstuna soc.-dem. kvinnoklubb håller
ordinarie möte 1:sta onsdagen i varje må-
nad kl. 7 e. m. i Folkets Hus lilla sal.

Göteborgs soc.-dem. kvinnoklubb håller
möte 2:dra tisdagen i månaden kl. 8 e. m.
Lokal: A. B. F., Pusterviksgatan 15.

**Göteborg: Lundby soc.-dem. kvinno-
klubb** håller möte 2:dra måndagen i varje
månad kl. 7.30 e. m. i Samarbetets lokal,
Brämaregården.

**Göteborg: Majornas soc.-dem. kvinno-
klubb** har möte 2:dra måndagen i varje
månad kl. 7.30 e. m. å lokalen, Bangatan
24.

Göteborgs östra soc.-dem. kvinnoklubb
håller möten 1:sta onsdagen i varje månad
i lokalen Götaholmsgatan 1:sta och 3:dje
tisdagen i månaden i lokalen Bondegatan
14 kl. 8 e. m.

Malmö soc.-dem. kvinnoklubb håller
ord. möte första torsdagen i varje månad
kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus, sal 7. Ordf.
och korresp. sekr. fru Mathilda Mårtens-
son, Jörgen Ankersgatan 8, Malmö.

Malmö östra soc.-dem. kvinnoklubb
håller ord. möte andra tisdagen i varje
månad kl. 7.30 e. m. å Stjärnans sällskaps-
lokaler, Porslinsgatan 1. Ordf. och kor-
resp. sekr. fru Mathilda Petterson, Freds-
gatan 11. Tel. 106 40.

Mjölby soc.-dem. kvinnoklubb håller or-
dinarie möte 3:dje måndagen i varje må-
nad kl. 8 e. m. i Folkets Hus. Ordf. Hanna
Nygren, Box 31, Mjölby.

Tillberga soc.-dem. kvinnoklubb håller
ordinarie möten 1:sta och 3:dje måndagen
i varje månad kl. 8.30 e. m. i Folkets Hus.

Advokat

EVA ANDÉN

Ledamot av Sveriges Advokatsåmfund.

HERKULESCATAN 14

STOCKHOLM

Tel.: 7575, 7576, 7577

Varje medlem

bör bereda sig att deltaga i agita-
tionen för värvandet av nya med-
lemmar till den soc.-dem. kvinnorö-
relsen.

Alla för arbetarrörelsen intresserade kvinnor

böra läsa Landsorganisationens
tidskrift

Fackförenings- rörelsen

Den utkommer med
ett 24-sid. häfte varje
vecka och kostar, för
helt år Kr. 6:15 för
halvt år Kr. 3:15.

Prenumerationen kan ske antingen
genom postverket eller direkt hos
tidskriftens exp. adress: **Landssek-
retariatet, Barnhusgatan 18,
Stockholm.**

Kommissionärer!

SPRID Morgonbris i alla hem, på
alla fabriker, verkstäder och kontor!
VARVA prenumeranter även inom
skollärarekåren och andra grupper av
socialt intresserade!

FÖRR
3 timmar
NU
20 minuter

tar det att laga
middag tack
vare **FRUCO-
GRYTAN**

FRUCO kokar och
steker all mat på
5-20 minuter.

liter 3 5 7 9 12

Kr. 26: 50 30: 75 36: — 41: 25 50: 25

Fritt Stockholm. Postorder exp. omg.

Undertecknad, som sedan i december 1930 använt
mig av Fruco-grytan och därunder många gånger
haft anledning att prisat dess goda och tidsbespa-
rande egenskaper, vill gärna rekommendera den åt
varje husmor och självförsörjande i såväl staden
som på landsbygden.
SIGNE WESSMAN
Ordf. i Sv. Soc.-dem. Kvinnoförbund.

A-B FRUCO
Tunnelgatan 20 B · STOCKHOLM

Ett besök

lönar sig vid val av

KONSTSAKER

för hemmets pry-
dande.

OLJEMÅLNINGAR
ETSNINGAR
BRONS- och
MARMORSKULPTUR
SKRIVSTÄLL
LAMPOR
PRYDNADSSAKER
SPECIALITET

BAMAR och SPEGLAR

FÄRCREPRODUKTIONER efter kända
svenska och utländska målningar.

STÖRSTA URVAL
ALLA PRISLÄGEN

CLAËS HULTBERG A-B
KUNGSGATAN 9

Telef.: 39 57, N. 2 98

WESSLINGS

när det gäller basarer.

GULLBERGSBROHEMMET GÖTEBORG

Barnavårdsnämndens spädbarnshem,
utbildar elever i spädbarnsvård, praktiskt o. teoretiskt.
Kursen varar 6 mån. Prospekt genom Föreståndarinnan.

Hushållsskolan Margareta

DROTTNINGGATAN 69

Filialer: Stockholm, Hamngatan 10, 2 tr. (mitt för Kungsträdgården) Horns-
gatan 1, Örebro Klostergatan 11, Linköping S:t Larsgatan 21, Jönköping Kyrko-
gatan 6, Göteborg Parkgatan 2 (f. d. Dicksonska Palatset), Malmö Södergatan 32,
Lund Bantorget 7, Borås Österlånggatan 44, Hälsingborg N:a Trädgårdsgatan 21.

1:a klass matsalar och festvåning.

Elever bibringas omsorgsfull undervisning i finare och enklare matlagning, dukning, uppläggning, bakning
av finare småbröd, tårter och matbröd, beredning av korv, à la dauber m. m. Kurstiden 3 à 4 månader
(2 mån.). Förfrågningar ställas till föreståndarinnan för någon av skolorna.

Vördsamt **Fru Hanna Lindmark.**

Aktiebolaget

Arbetarnes Tryckeri

FOLKETS HUS, STOCKHOLM, TEL.: 2276, N. 4043
POSTGIRO 4739

Rekommenderar sig till utförande av alla slags trycksaker.

- Moderna stilar!
- Snabbt utförande!
- Moderata priser!

Södermanlands Enskilda Bank

Kontor i Stockholm:

Regeringsgatan 18
Hornsgatan 66 A

Norrländsgatan 2
Slussplan 1-3

Humlegårdsgatan 7
Kungsgatan 60

Solidarisk bank.
Grundad 1865.

Barnhusgatan 18
Odengatan 52

Brunnsviks Folkhögskola

Tjugosjätte vinterkursen tager
sin början den 10 oktober.

Prospekt sändes på begäran.
Obemedlade elever erhålla *stis-
pendier* från staten. I stor ut-
sträckning bevilja även enskilda
organisationer och kommuner
stipendier. Dessutom finnes
möjlighet att erhålla *räntefria
studielån* ur Brunnsvikarnes
lånkassa.

Ansökningar, åtföljda av ålders-
betyg och skolbetyg, insändas
till Brunnsviks Folkhögskola,
adress *Sörvik*.

HUSMÖDRAR!

Barnsköterskor från Sällsk. Barna-
vård, Eurenii Minne m. fl. utbild-
ningskurser, **husföreståndarinnor**,
barn- och hushållsfröknar samt
hembiträden m. fl. förmedlas genom

STOCKHOLMS STADS
ARBETSFÖRMEDLING

Regeringsg. 79 · Tel. Namnanrop:
Stadens Arbetsförmedling. Ingen avg.

S:t Görans Begravningsbyrå

Jenny Larsson

Fleminggatan 60

Tel. K. 4724.

*

Ombesörjer allt vid dödsfall

Eldbegängelser

Balsameringar

För mycket av det goda

brukar man säga om allt för
barnrika familjer. Lagom
är bäst för lyckan och har-
monin i äktenskapet. Rek-
virera vår fria Litteratursats MB som
sändes förseglad mot 45 öre till porto.

NILS ADAMSSON

Jakobsgatan 22, Stockholm 1.

Det förekommer

handdukar

med bårder, som icke äro färg-
äkta. Skydda Eder mot deska-
dor, som dylika handdukar
kunna förorsaka, genom att
köpa av våra fabrikat.

Vi använda till bårderna i
våra handdukar endast abso-
lut bykäckta färger.

Almedahls • Holma
Dalsjöfors • Häggådalen

Vid val av bostad

i ÅLSTEN · APPEL-
VIKEN · NOCKEBY

rådfråga en vederhäftig och sak-
kunnig byrå, som har lång erfa-
renhet i branschen.

BALDERS

Vänd Eder till

BALDERS

FASTIGHETSBYRÅ

HÖGLANDSTORGET 10

ÅLSTEN. Tel.: Ålsten 1000, 1100

BILAR TILL FÖRFOGANDE

Proviantera för utfärden hos

Lucks

Konserver för smörgåsbordet:

Sill i filéer, delikat, brk.	0: 55
Pilchards-sardiner i tomatsås, c:a 1/2 kglåda	0: 65
Lunchtunga, brk	1: —
Lättrökt lax, skivor i olja, brk	0: 58
Leverpastej, brk	0: 27
Gåsleverpastej, brk	1: 10
Sardeller fr. pr ask	0: 25
Hummer, Krabba m. m.	

Färdiga rätter:

Fiskbullar i hummersås, pr brk.	0: 35
Delikata köttbullar, väg. 560 gr.	0: 75
Delikata köttbullar o. bruna bönor	550
gr. pr. brk	0: 75

Lunchkorv, 5 st. korvar	brk 0: 75
Fläskkorv, 3 par. väg. 930 gr.	brk 1: —
Blodpudding, delikat väg. 520 gr.	0: 50
Fläskhare och purjolök, 2 port.	1: —
Inkokt lax, 1/2 brk	0: 60
Kokt skinka »Pic-nic», c:a 1 kg brk	2: 30
Klar buljong med grönsaker, 2 port.	0: 36
4 port.	0: 68
Fruktsoppa, 4 port.	0: 65

För efterrätten:

Konserverade ananas.	brk 0: 68
Konserverade Persikor »My lady»	brk 0: 52

Percy F. Luck & Co. H. A. B.
STOCKHOLM